

Osobitná správa

Plány spoločnej poľnohospodárskej politiky

Sú ekologickejšie, ale nezodpovedajú ambíciám EÚ v oblasti klímy a životného prostredia

EURÓPSKY
DVOR
AUDÍTOROV

Obsah

	Body
Zhrnutie	I – VII
Úvod	01 – 19
Poľnohospodárstvo a Zelená dohoda EÚ	01 – 07
Ekologizácia SPP	08 – 14
Hlavné povinnosti	15 – 16
Financovanie SPP v záujme klímy a životného prostredia	17 – 19
Rozsah auditu a audítorský prístup	20 – 21
Pripomienky	22 – 82
Právne predpisy týkajúce sa SPP sú ekologickejšie, ale v plánoch sa tento potenciál dostatočne nevyužíva	22 – 47
Ekologická architektúra nariadenia o strategických plánoch SPP umožňuje zvýšenie environmentálnych a klimatických ambícií	23 – 27
Komisia podrobne preskúmala návrhy plánov, ale na posudzovanie ekologických ambícií nepoužila merateľné kritériá	28 – 31
Členské štáty odpovedali na všetky pripomienky Komisie, hoci často bez zmeny plánov	32 – 35
Celkovo sú schválené plány ekologickejšie, ale nie výrazne	36 – 45
EÚ znížila požiadavky podmienenosti v reakcii na požiadavky poľnohospodárov	46 – 47
Plány nie sú dobre zosúladené s cieľmi Zelenej dohody	48 – 72
Ciele Európskej zelenej dohody neboli začlenené do právnych predpisov týkajúcich sa SPP	49 – 51
Keďže chýbajú vyčíslené odhady, Komisia nemohla zmerať príspevok plánov k cieľom Európskej zelenej dohody	52 – 56
Dosiahnutie cieľov Zelenej dohody do veľkej miery závisí od opatrení mimo SPP	57 – 64
Niektoré kľúčové poľnohospodárske postupy pre ciele Zelenej dohody neboli do štyroch vybraných plánov dostatočne zahrnuté	65 – 72

Rámec monitorovania sa zlepšil, chýbajú mu však kľúčové prvky na posúdenie ekologickej výkonnosti SPP	73 – 82
Zjednodušený rámec monitorovania, ale ciele nie sú jasné a ukazovatele sa zameriavajú skôr na výstupy ako na výsledky	74 – 77
V niektorých plánoch chýbajú dôležité ukazovatele výsledkov a prepojenia so špecifickými cieľmi sa značne líšia	78 – 82
Záver a odporúčania	83 – 92

Prílohy

Príloha I – GAEC a PPH – zhoda medzi obdobiami

Príloha II – Hlavné zmeny v požiadavkách GAEC v prípade štyroch plánov v našej vzorke

Príloha III – Prehľad predchádzajúcej audítorskej činnosti EDA

Príloha IV – Začlenenie vnútroštátnych hodnôt pre ciele Zelenej dohody a odhadovaného príspevku plánov k týmto cieľom do plánov

Príloha V – Ciele Zelenej dohody a súvisiace ukazovatele výsledkov

Príloha VI – Vykazovanie ukazovateľov výsledkov

Skratky

Slovník

Odpovede Komisie

Harmonogram

Audítorský tím

Zhrnutie

I Spoločná poľnohospodárska politika (SPP), kľúčová oblasť politiky Európskej únie, tvorí 31 % (378,5 mld. EUR) rozpočtu EÚ na roky 2021 – 2027. Okrem zabezpečenia spravodlivej podpory príjmu pre poľnohospodárov, potravinovej bezpečnosti a živobytia vidieckych oblastí sa SPP zameriava na podporu a posilnenie ochrany životného prostredia vrátane biodiverzity a opatrení v oblasti klímy. Cieľom nových nariadení o SPP je zvýšiť environmentálne a klimatické ambície.

II Posúdili sme, či strategické plány SPP na roky 2023 – 2027 poskytujú dobrý základ na splnenie cieľa ekologickejšej SPP. Cieľom našej správy je, aby bola zdrojom pre akékoľvek budúce zmeny plánov alebo revíziu nariadení SPP s cieľom lepšie chrániť klímu a životné prostredie.

III Celkovo sme dospeli k záveru, že plány na roky 2023 – 2027 sú ekologickejšie ako v predchádzajúcom období SPP, ale nezodpovedajú ambíciám EÚ v oblasti klímy a životného prostredia, a že chýbajú kľúčové prvky na posudzovanie ekologickej výkonnosti.

IV „Ekologická architektúra“ nariadenia o strategických plánoch SPP na roky 2023 – 2027 umožňuje väčšie environmentálne a klimatické ambície v SPP. Posúdili sme, ako sa tento potenciál využil v plánoch. Komisia podrobne preskúmala návrhy plánov, ale nepoužila merateľné kritériá na posúdenie ekologickej ambícií. Štyri členské štáty, ktoré sme kontrolovali, odpovedali na všetky pripomienky Komisie, hoci často sa návrhmi Komisie riadili len čiastočne alebo vysvetlili, prečo v podstate zachovali svoj pôvodný návrh. Konečné plány celkovo nevykazujú výrazný nárast ekologickej ambícií v porovnaní s predchádzajúcim obdobím. Okrem toho ich skutočný vplyv na klímu a životné prostredie ovplyvňujú nedávne opatrenia, ktoré Komisia zaviedla v reakcii na žiadosti poľnohospodárov, a závisí aj od miery využívania dobrovoľných schém poľnohospodármi.

V Zistili sme tiež, že plány nie sú dobre zosúladené s cieľmi Európskej zelenej dohody. Po prvé, ciele Zelenej dohody neboli začlenené do právnych predpisov týkajúcich sa SPP. Po druhé, keďže neexistujú vyčíslené odhady od členských štátov, Komisia nemohla zmerať príspevok plánov k cieľom Zelenej dohody s výnimkou nárastu ekologicky obhospodarovanej pôdy. Po tretie, z našej analýzy vyplýva, že dosiahnutie cieľov Zelenej dohody vo veľkej miere závisí od opatrení plánovaných mimo SPP. Po štvrté, hoci plány zahŕňajú niektoré kľúčové poľnohospodárske postupy zamerané na riešenie dlhodobých klimatických a environmentálnych výziev, niektoré ďalšie kľúčové postupy neboli do vybraných plánov dostatočne zahrnuté.

VI Hoci je nový rámec monitorovania zjednodušený, ciele SPP nie sú jasné a ukazovatele sa zameriavajú skôr na výstupy ako na výsledky. V niektorých plánoch chýbajú dôležité ukazovatele výsledkov a prepojenia stanovené členskými štátmi medzi ukazovateľmi výsledkov a cieľmi sa líšia. Tieto problémy sťažujú preukázanie úspechov SPP v rokoch 2023 – 2027.

VII Odporúčame, aby Komisia:

- podporovala výmenu ekologických osvedčených postupov v plánoch,
- odhadla príspevok SPP k cieľom Zelenej dohody,
- posilnila budúci rámec monitorovania SPP v oblasti klímy a životného prostredia.

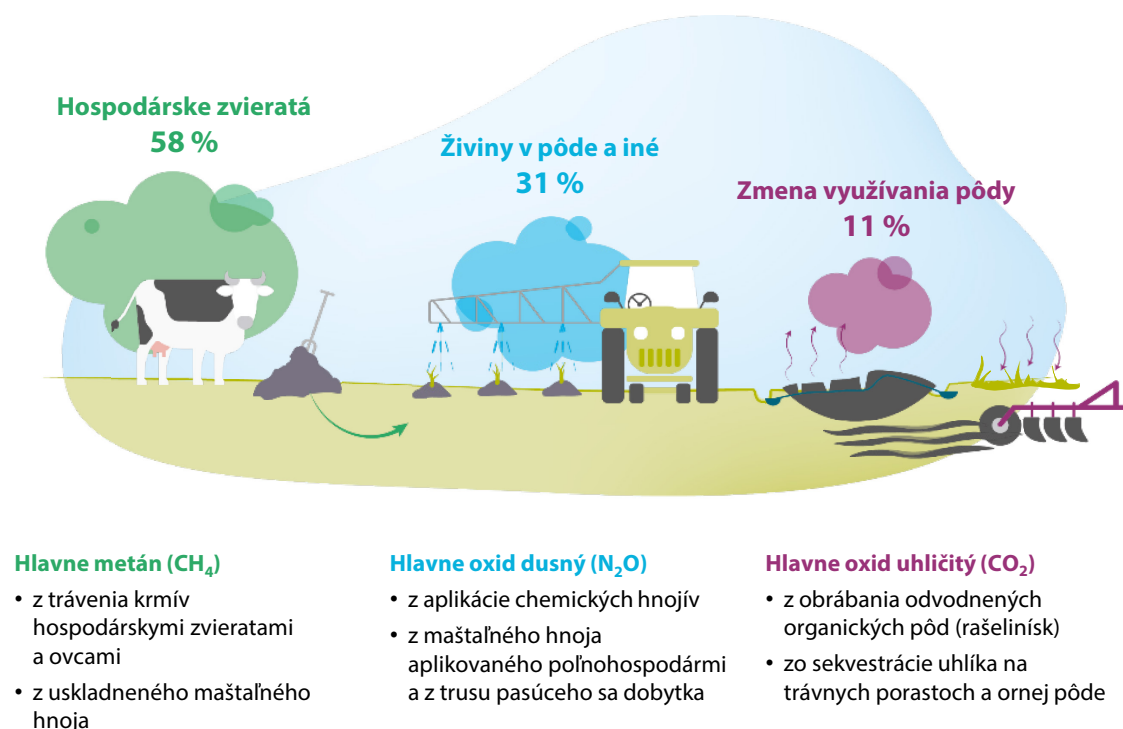
Úvod

Poľnohospodárstvo a Zelená dohoda EÚ

01 Poľnohospodárstvo je nevyhnutné na zabezpečenie potravinovej bezpečnosti a je životne dôležité pre hospodárstva vidieckych oblastí. Pri poskytovaní týchto prínosov má však významný vplyv na klímu a životné prostredie. Meniaca sa klíma a extrémnejšie poveternostné podmienky si vyžadujú, aby poľnohospodári prispôbili svoje postupy týmto podmienkam.

02 Toto odvetvie tvorí 13,1 % celkových emisií skleníkových plynov v EÚ27. Viac než polovica týchto emisií pochádza z metánu emitovaného odvetvím chovu hospodárskych zvierat, 31 % z hnojív a hnoja a 11 % zo zmien vo využívaní pôdy (pozri *ilustráciu 1*).

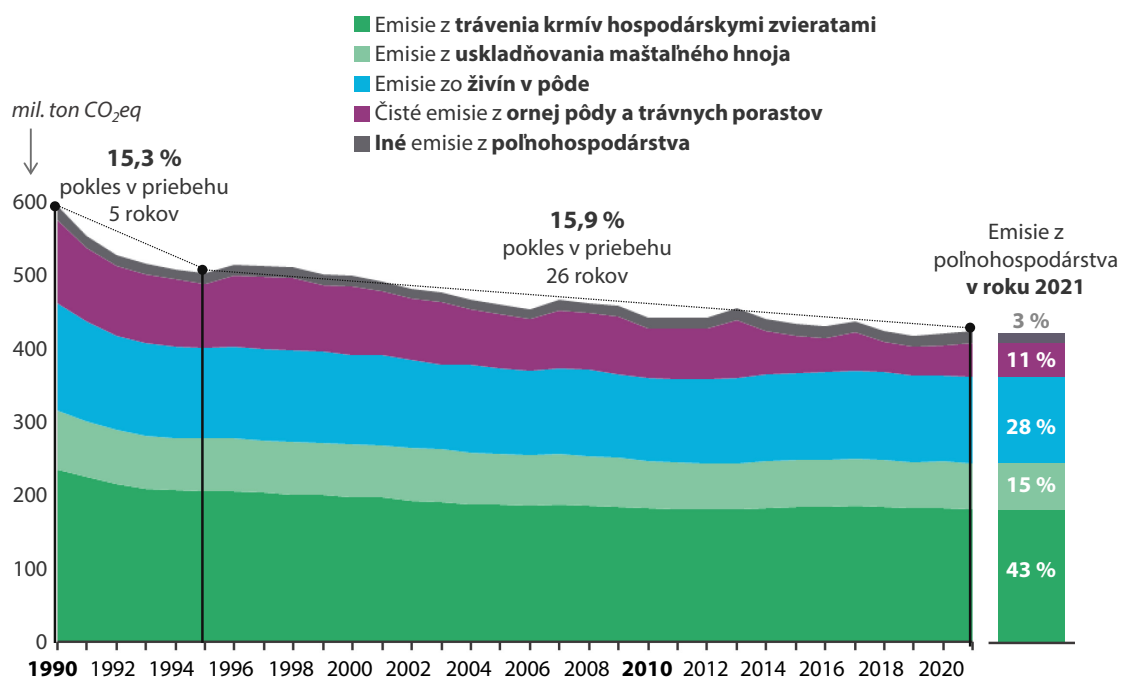
Ilustrácia 1 – Čisté emisie skleníkových plynov z poľnohospodárstva v EÚ27 v roku 2021

Zdroj: EDA na základe inventúr emisií skleníkových plynov EÚ27 v roku 2021 [zobrazovač údajov EEA o emisiách skleníkových plynov, Európska environmentálna agentúra (EEA)].

03 Emisie skleníkových plynov z poľnohospodárstva majú dlhodobu pomaly klesajúci trend, najmä v dôsledku poklesu používania hnojív a stavov hospodárskych zvierat. Po rýchлом poklese o 15,3 % v rokoch 1990 až 1995 sa však emisie za nasledujúcich 26 rokov znížili len o 15,9 % (pozri [ilustráciu 2](#)).

Ilustrácia 2 – Čisté emisie skleníkových plynov z poľnohospodárstva v EÚ27 v rokoch 1990 – 2021

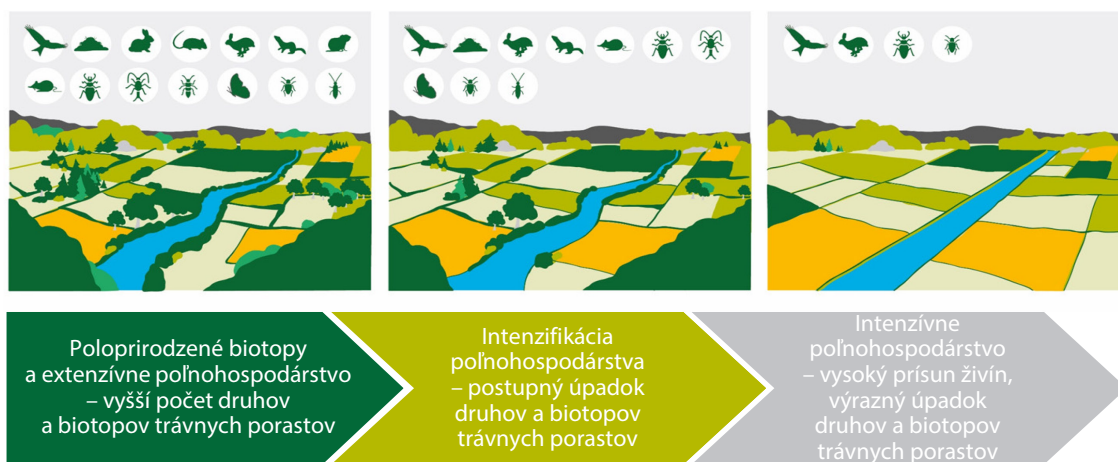

Zdroj: EDA na základe inventúr emisií skleníkových plynov EÚ27 v rokoch 1990 – 2021 (zobrazovač údajov EEA o emisiách skleníkových plynov).

04 Zmena klímy bude mať priamy vplyv na poľnohospodársku výrobu. Extrémne poveternostné podmienky, ako sú suchá, ovplyvnia výnosy plodín. V roku 2018 Spoločné výskumné centrum (JRC) odhadlo, že celkový vplyv zmeny klímy by mohol znížiť celkové príjmy v poľnohospodárstve o 16 % s veľkými regionálnymi rozdielmi.

05 Európska environmentálna agentúra (EEA) vo svojej [najnovšej správe o stave životného prostredia](#) konštatovala, že intenzifikácia poľnohospodárstva zostáva popri intenzívnom obhospodarovaní lesov, opúšťaní pôdy a rozrastaní miest jednou z hlavných príčin straty biodiverzity a úpadku ekosystémov v Európe. V našej [osobitnej správe 13/2020](#) sme uviedli, že v mnohých oblastiach Európy intenzifikácia premenila predtým rôznorodú krajinu, ktorá pozostávala z mnohých malých polí a biotopov, na jednotný súvislý terén obhospodarovaný veľkými strojmi a výrazne menšou pracovnou silou (pozri [ilustráciu 3](#)).

Ilustrácia 3 – Pokles biodiverzity poľnohospodárskej pôdy v dôsledku intenzívnejšieho využívania pôdy

Zdroj: osobitná správa 13/2020.

06 V decembri 2019 prijala Komisia svoje [oznámenie o Európskej zelenej dohode](#), čo je stratégia rastu EÚ zameraná na dosiahnutie klimatickej neutrality EÚ do roku 2050 a boj proti strate biodiverzity a znečisteniu spravodlivým a inkluzívnym spôsobom. V máji 2020 Komisia prijala dve súvisiace stratégie: „[stratégiu v oblasti biodiverzity](#)“ s cieľom nasmerovať biodiverzitu „na cestu k obnove do roku 2030“ a „[stratégiu Z farmy na stôl](#)“ na podporu udržateľného potravinového systému.

07 V týchto stratégiách sa stanovujú ciele Zelenej dohody, ktoré sa majú dosiahnuť do roku 2030, vrátane niekoľkých environmentálnych cieľov, ktoré sú relevantné pre poľnohospodárstvo: zväčšenie plochy ekologicky obhospodarovanej pôdy, zníženie strát živín, ktoré znečisťujú vodu, ako aj používania a rizika pesticídov a ochrana krajinných prvkov s vysokou rozmanitosťou. V júli 2021 sa v [právnom predpise v oblasti klímy](#) vymedzila cesta k dosiahnutiu klimatickej neutrality a stanovil cieľ Zelenej dohody v oblasti klímy znížiť čisté emisie skleníkových plynov do roku 2030 aspoň o 55 % v porovnaní s úrovňami v roku 1990 (pozri [ilustráciu 4](#)). V júni 2022 Komisia [navrhla](#), aby sa do právnych predpisov zapísal cieľ Zelenej dohody týkajúci sa zníženia používania pesticídov, ale v marci 2024 tento návrh stiahla vzhľadom na jeho očakávané zamietnutie v legislatívnom procese.

Ilustrácia 4 – Ciele v oblasti klímy a životného prostredia stanovené v Zelenej dohode relevantné pre poľnohospodárstvo

Zdroj: EDA na základe stratégie „Z farmy na stôl“, stratégie v oblasti biodiverzity do roku 2030 a európskeho právneho predpisu v oblasti klímy.

Ekologizácia SPP

08 Spoločná poľnohospodárska politika (SPP), kľúčová oblasť politiky Európskej únie, tvorí 31 % (378,5 mld. EUR) rozpočtu EÚ na roky 2021 – 2027. SPP prešla za niekoľko posledných desaťročí niekoľkými reformami, aby pomohla poľnohospodárstvu v EÚ čeliť novým výzvam, ako je zmena klímy, udržateľné využívanie prírodných zdrojov a rozvoj vidieckych oblastí.

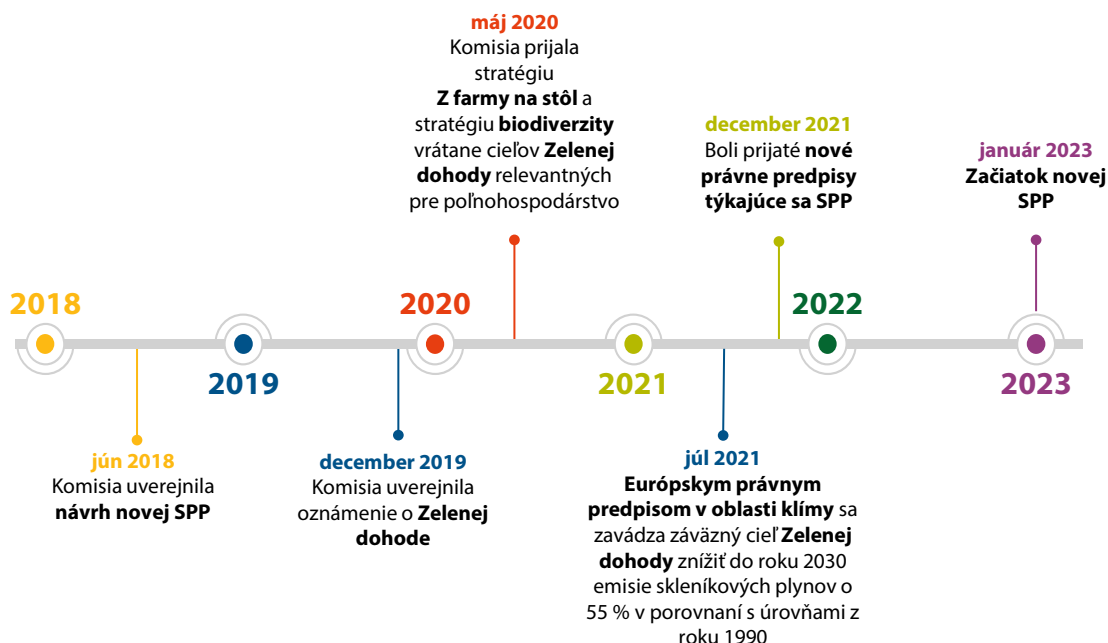
09 Najnovšia reforma SPP bola prijatá 2. decembra 2021 (pozri [ilustráciu 5](#)) [nariadením](#)¹ o strategických plánoch SPP, [nariadením](#) o riadení SPP² a [nariadením](#), ktorým sa zriaďuje spoločná organizácia trhov s poľnohospodárskymi výrobkami³ (všetky ďalej len „nariadenia o SPP“). Cieľom tejto reformy bolo pripraviť pôdu pre ekologickejšiu SPP.

¹ Nariadenie (EÚ) 2021/2115.

² Nariadenie (EÚ) 2021/2116.

³ Nariadenie (EÚ) 2021/2117.

Ilustrácia 5 – Vývoj nových právnych predpisov týkajúcich sa SPP a rámca zelenej dohody

Zdroj: webové sídlo GR AGRI, EDA.

10 SPP sa skladá z dvoch fondov: Európskeho poľnohospodárskeho záručného fondu (EPZF) a Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka (EPFRV). Väčšina výdavkov v rámci EPZF sa nazýva „priame platby“, ktoré predstavujú platby poľnohospodárom na podporu ich príjmov, väčšinou na hektár poľnohospodárskej pôdy.

11 Okrem zabezpečenia spravodlivej podpory príjmu pre poľnohospodárov, potravinovej bezpečnosti a živobytia vidieckych oblastí sa SPP zameriava na „podporu a posilnenie ochrany životného prostredia vrátane biodiverzity a opatrení v oblasti klímy“⁴. Na *ilustrácii 6* sú zelenou farbou zobrazené všeobecné a špecifické ciele SPP týkajúce sa klímy a životného prostredia.

⁴ Článok 5 písm. b) nariadenia o strategických plánoch SPP.

Ilustrácia 6 – Všeobecné, špecifické a prierezové ciele SPP

Pozn.: ciele, ktoré nie sú relevantné pre tento audit, sú uvedené v šedých rámečkoch.

Zdroj: EDA na základe nariadenia o strategických plánoch SPP.

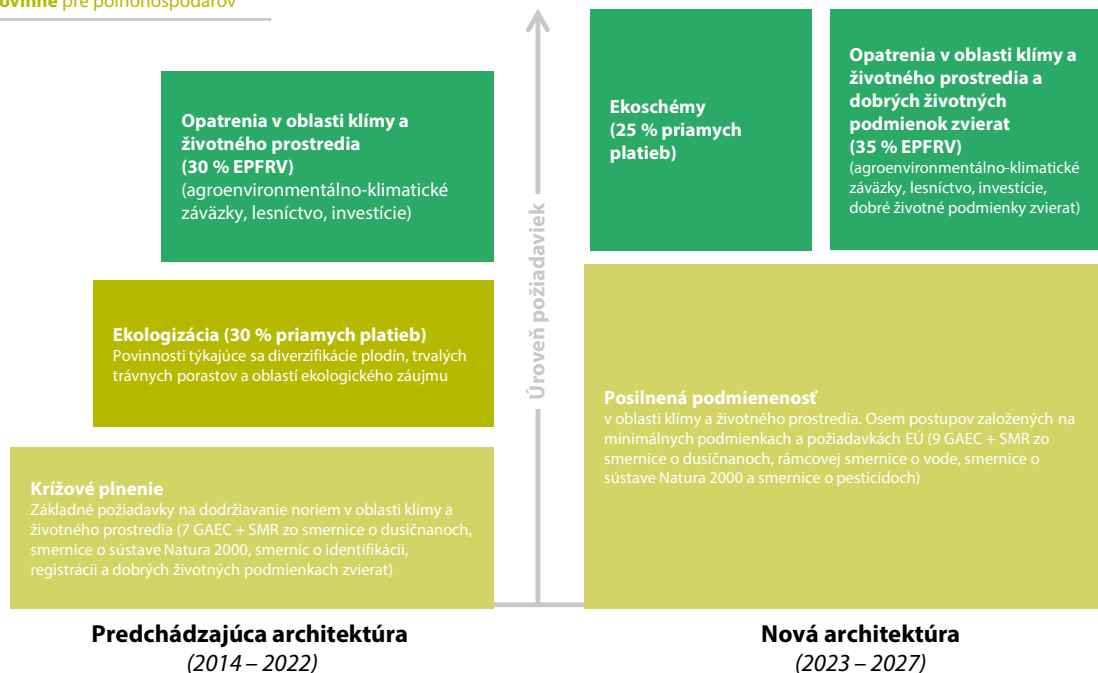
12 Na podporu týchto cieľov sa nariadením o strategických plánoch SPP vytvorila nová „zelená architektúra“ (pozri *ilustráciu 7*), ktorá pozostáva najmä z:

- o nového systému „posilnenej podmienenosti“, ktorý stavia na bývalom systéme krížového plnenia a „ekologizačných“ záväzkoch predchádzajúcej SPP,
- o zavedenia „ekoschém“ v rámci Európskeho poľnohospodárskeho záručného fondu, ktoré podporujú poľnohospodárske postupy prospešné pre klímu, životné prostredie a dobré životné podmienky zvierat. Vo všeobecnosti by mali predstavovať aspoň 25 % priamych platieb v každom pláne a ich využívanie je pre poľnohospodárov dobrovoľné,
- o vyhradenia aspoň 35 % finančných prostriedkov z EPFRV v každom pláne na intervencie týkajúce sa životného prostredia, klímy a dobrých životných podmienok zvierat, ktoré sú pre poľnohospodárov takisto dobrovoľné.

Ilustrácia 7 – Ekologická architektúra SPP

Dobrovoľné opatrenia

Povinné pre poľnohospodárov

Zdroj: EDA na základe Európskej komisie, [schválených 28 strategických plánov SPP \(2023 – 2027\)](#), jún 2023.

13 Ekologická architektúra je podporovaná poľnohospodárskym vedomostným a inovačným systémom (AKIS), ktorý pozostáva z poľnohospodárskych poradenských služieb, prenosu vedomostí, inovácií a spolupráce.

14 V nariadeniach o SPP sa zavádza rámec monitorovania na meranie výkonnosti. Monitorovanie, podávanie správ a hodnotenie výkonnosti je založené na súbore spoločných ukazovateľov výstupov, výsledkov a vplyvu.

Hlavné povinnosti

15 Komisia a spoluzákonodarcovia stanovili spoločnú poľnohospodársku politiku EÚ na roky 2023 – 2027 návrhom a prijatím príslušných právnych predpisov. Členské štáty na podporu vykonávania SPP predložili strategické plány SPP (v našej správe ďalej len „plány“) na roky 2023 – 2027 Komisii. Komisia potom predložila pripomienky, ktoré slúžili ako základ na to, aby členské štáty zrevidovali svoje pôvodné plány. Generálne riaditeľstvo pre poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka (GR AGRI) viedlo tento proces s podporou iných generálnych riaditeľstiev, ako je Generálne riaditeľstvo pre oblasť klímy (GR CLIMA) a Generálne riaditeľstvo pre životné prostredie (GR ENV).

Komisia potom v období od augusta do decembra 2022 schválila revidované plány. V **nariadení** sa počíta s možnosťou, že členské štáty môžu svoje plány zmeniť.

16 Komisia a členské štáty musia tieto plány monitorovať a pravidelne podávať správy o ich dosahovaní. Najmä členské štáty musia každoročne podávať správy o výstupoch a výsledkoch vo svojich „výročných správach o výkonnosti“. Platby Komisie členským štátom podliehajú ročnému „schvaľovaniu výkonnosti“, ktoré je založené na deklarovanych výdavkoch so zodpovedajúcim (realizovaným) výstupom, a „kontrolám výkonnosti“ na základe ukazovateľov výsledku. Komisia tiež vykoná hodnotenia.

Financovanie SPP v záujme klímy a životného prostredia

17 Komisia každoročne podáva správu o celkových výdavkoch súvisiacich s klímou. Očakáva sa, že v SPP na roky 2023 – 2027 sa vyčlení 40 % výdavkov v rámci plánov na klimatické ciele⁵. Uplatnením váhy vymedzenej v nariadení o strategických plánoch SPP Komisia vypočítala, že 47 % financovania SPP v plánoch súvisí s klímou, čo v rokoch 2023 – 2027 predstavuje 123 mld. EUR.

18 V našej **osobitnej správe 09/2022** sme už uviedli, že Komisia pravdepodobne nadhodnotila príspevky z poľnohospodárskej politiky v oblasti klímy v rokoch 2014 – 2020 o takmer 60 mld. EUR a že napriek niektorým zlepšeniam sa niektoré z váh, ktoré sa majú uplatňovať v novom období, ako je stanovené v nariadení o strategických plánoch SPP, zostávajú problematické.

19 EÚ si tiež stanovila ciele pre výdavky, ktoré prispievajú k zvráteniu poklesu biodiverzity, s cieľom vyčleniť 7,5 % z celkového rozpočtu EÚ na rok 2024 na ciele v oblasti biodiverzity, pričom v rokoch 2026 a 2027 sa tento podiel zvýši na 10 %⁶. Neexistuje konkrétny cieľ výdavkov SPP na biodiverzitu, ale Komisia odhaduje, že v roku 2024 bude na biodiverzitu vyčlenených takmer 9 mld. EUR alebo 17 % výdavkov SPP⁷.

⁵ Odôvodnenie 94 nariadenia o strategických plánoch SPP.

⁶ [Medziinštitucionálna dohoda zo 16. decembra 2020](#), článok 16 písm. e).

⁷ Európska komisia, [Výkaz odhadov na rok 2024](#).

Rozsah auditu a audítorský prístup

20 Posúdili sme, či plány na roky 2023 – 2027 poskytujú dobrý základ na splnenie cieľa politiky dosiahnuť ekologickejšiu SPP. Preskúmali sme, či:

- o plány vykazujú väčšie environmentálne a klimatické ambície ako v predchádzajúcom období SPP,
- o sú plány v súlade s cieľmi Zelenej dohody,
- o existuje primeraný monitorovací rámec pre plány na sledovanie ich úspechov v oblasti životného prostredia a klímy.

21 Náš audit sa týkal obdobia od júna 2018 do apríla 2024. Na *ilustrácii 8* je zobrazené, ako sme získali dôkazy pre naše pripomienky. Stavali sme aj na predchádzajúcej práci EDA na SPP (pozri *prílohu III*). Cieľom našej správy je, aby bola zdrojom pre akékoľvek budúce zmeny plánov alebo revíziu nariadení SPP s cieľom lepšie chrániť klímu a životné prostredie.

Ilustrácia 8 – Náš audítorský prístup: vykonaná práca

Preskúmanie práce Komisie, najmä jej počiatočných usmernení pre členské štáty, jej posúdenia návrhov plánov, výsledných pripomienok, dostupných informácií o tom, ako členské štáty riešili pripomienky, a správ Komisie o plánoch a SPP

Hĺbkové **preskúmanie plánov štyroch členských štátov** – Írska, Španielska, Francúzska a Poľska. Výber bol založený na: významnosti rozpočtu, rovnováhe medzi plánmi riadenými na vnútroštátnej a regionálnej úrovni a význame kľúčových klimatických/environmentálnych výziev v týchto krajinách. Okrem toho posúdenie osobitných tém na úrovni EÚ (napr. podmienenosť)

Preskúmanie hodnotení a štúdií od niekoľkých zainteresovaných strán: poľnohospodárskych organizácií, výskumných pracovníkov a mimovládnych environmentálnych organizácií

Rozhovory so 66 poľnohospodármi, ktorí boli navštívení v 14 členských štátoch v rámci auditu vyhlásenia o vierohodnosti Dvora audítorov za rok 2023 o tom, ako by nová SPP zmenila ich postupy

Zdroj: EDA.

Pripomienky

Právne predpisy týkajúce sa SPP sú ekologickejšie, ale v plánoch sa tento potenciál dostatočne nevyužíva

22 Cieľom SPP na roky 2023 – 2027 sú väčšie ambície, pokiaľ ide o environmentálne a klimatické ciele, ako v predchádzajúcom období⁸. Overili sme, či a ako sa to prejavilo:

- o v ekologickej architektúre vymedzenej v nariadení o strategických plánoch SPP,
- o v posudzovaní návrhov plánov Komisiou,
- o počas následných rokovaní s Komisiou a pri zmenách plánov členskými štátmi,
- o v schválených plánoch,
- o v nedávnych opatreniach EÚ prijatých do apríla 2024 v reakcii na žiadosti poľnohospodárov.

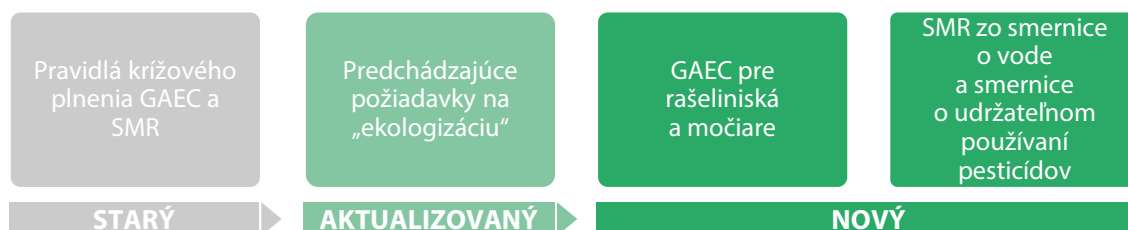
Ekologická architektúra nariadenia o strategických plánoch SPP umožňuje zvýšenie environmentálnych a klimatických ambícií

23 Posúdili sme, či nová ekologická architektúra umožní vyššiu úroveň environmentálnych a klimatických ambícií než v predchádzajúcom období.

24 **Systémom podmienenosti** sa rozširujú a posilňujú systémy krížového plnenia a ekologizácie predchádzajúcej SPP. V rámci krížového plnenia museli poľnohospodári, ktorí dostávajú platby v rámci SPP, spĺňať určitý dobrý poľnohospodársky a environmentálny stav (GAEC) a povinné požiadavky týkajúce sa hospodárenia (PPH), pokiaľ ide o verejné zdravie, zdravie zvierat a rastlín, dobré životné podmienky zvierat a životné prostredie. Posilneným systémom podmienenosti sa zavádza jedna nová norma GAEC a dve nové PPH a aktualizujú štyri predchádzajúce ekologizačné požiadavky (pozri [ilustráciu 9](#) a [prílohu I](#)).

⁸ Odôvodnenie 123 a článok 105 [nariadenia](#) o strategických plánoch SPP.

Ilustrácia 9 – Nový systém podmienosti

Zdroj: EDA.

25 V novej ekologickej architektúre, ktorá vychádza z posilneného systému podmienosti, sa pridali **ekoschémy** a opätovne potvrdili opatrenia na **rozvoj vidieka**, pričom obe sú sprevádzané požiadavkami na pridelenie minimálneho percenta finančných prostriedkov na opatrenia v oblasti životného prostredia a klímy (pozri bod **12**), ktoré všetky členské štáty splnili. Ekoschémy, ktoré odmeňujú postupy prospešné pre klímu, životné prostredie a dobré životné podmienky zvierat v rámci EPZF, sú jednou z hlavných inovácií SPP na roky 2023 – 2027. Pridelené rozpočtové prostriedky na klímu a životné prostredie (okrem intervencií špecifických pre dobré životné podmienky zvierat⁹) v rámci EPFRV predstavujú mierny nárast v porovnaní s predchádzajúcim obdobím (zo 42,5 % na 44,5 %).

26 Nová ekologická architektúra si od poľnohospodárov vyžaduje dodatočné úsilie. Komisia vo svojom posúdení vplyvu k návrhu nových právnych predpisov o SPP **odhadla zníženie príjmov poľnohospodárov o 5 % až 10 % pri rôznych scenároch** v dôsledku kombinovaného účinku zníženia rozpočtu a dodatočných ekologických požiadaviek. Ďalšia štúdia¹⁰ sa konkrétne zamerala na celkový vplyv novej ekologickej architektúry na príjmy poľnohospodárov. Odhadlo sa v nej, že posilnená podmienosť a ekoschémy by viedli k zníženiu príjmu poľnohospodárov o 2,1 % až 3,5 % v porovnaní s predchádzajúcou SPP, najmä v dôsledku dodatočných obmedzení v poľnohospodárstve a zvýšených nákladov na dodržiavanie predpisov. Komisia neposúdila náklady pre poľnohospodárov a prínosy novej ekologickej architektúry pre klímu a životné prostredie podrobnejšie, napríklad za jednotlivé normy GAEC a PPH. Takáto analýza by pomohla posúdiť rovnováhu prínosov a nákladov týchto jednotlivých zložiek SPP na roky 2023 – 2027.

⁹ Článok 70 nariadenia o strategických plánoch SPP.

¹⁰ Petsakos A. a kol., *Farm-level impacts of the CAP post-2020 reform: A scenario-based analysis (Vplyv reformy SPP po roku 2020 na úrovni poľnohospodárskeho podniku: analýza založená na scenári)*, Applied Economic Perspectives and Policy 45(2), 2023, s. 1178.

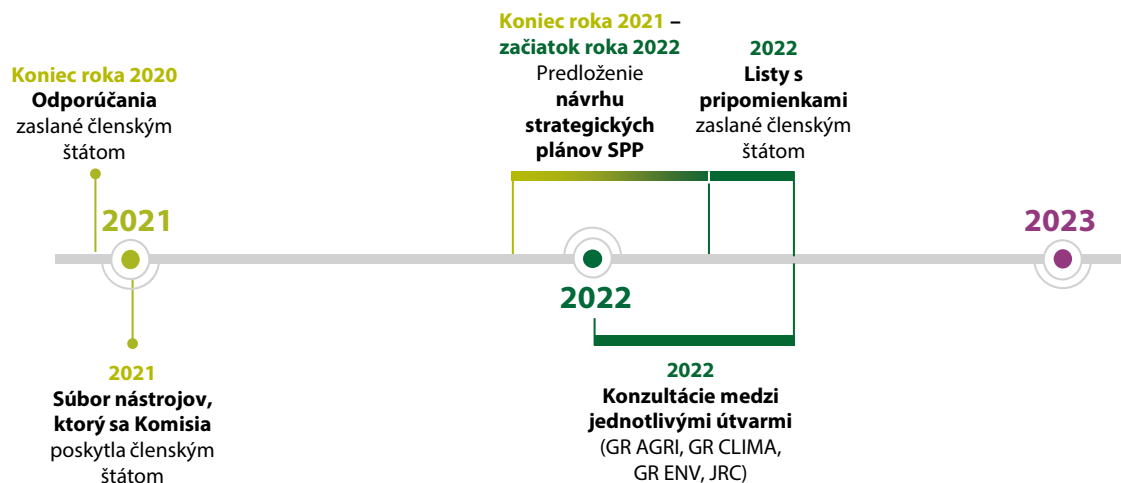
27 Z nášho posúdenia vyplýva, že nová ekologická architektúra umožňuje vyššiu úroveň ambícií. Úspechy však závisia od toho, ako členské štáty premietnu ekologickú architektúru do svojich plánov, a od toho, či poľnohospodári tieto dobrovoľné schémy využijú.

Komisia podrobne preskúmala návrhy plánov, ale na posudzovanie ekologických ambícií nepoužila merateľné kritériá

28 Pozreli sme sa na to, ako sa Komisia prostredníctvom posudzovania plánov zamerala na zabezpečenie zvýšených ambícií, ktoré umožňuje ekologická architektúra.

29 V samotnom nariadení o strategických plánoch SPP neboli stanovené kritériá na meranie ekologických ambícií. Okrem nariadenia však Komisia vyvinula ucelený súbor nástrojov na posúdenie plánov, ktoré v roku 2021 poskytla členským štátom na informačné účely (pozri [ilustráciu 10](#)). Komisia uviedla, že „duchom“ SPP na roky 2023 – 2027 by malo byť, že úroveň ambícií by sa mala „podstatne zvýšiť“.

Ilustrácia 10 – Postup posudzovania plánov

Zdroj: EDA na základe dokumentov Komisie.

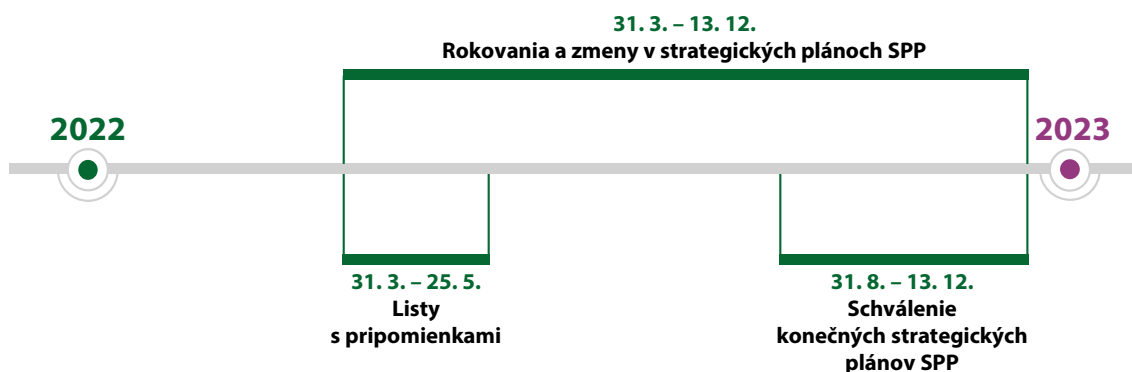
30 Komisia najprv vydala odporúčania pre každý členský štát, pričom zdôraznila hlavné priority, ktoré museli zohľadniť. Následne posúdila plány, ktoré členské štáty predložili v roku 2022. Zistili sme, že Komisia štyri plány, ktoré sme preskúmali, dôkladne posúdila. Kritériá, ktoré stanovila vo svojom súbore usmernení, však mohla uplatniť len čiastočne, najmä z dôvodu ťažkostí pri porovnávaní informácií medzi obdobiami SPP. Namiesto toho preskúmala každú časť plánov väčšinou kvalitatívnym spôsobom a ako základ na schválenie plánov použila „holistický“ prístup. V dôsledku toho Komisia nedokázala určiť, do akej miery sa v plánoch zvýšila úroveň environmentálnych a klimatických ambícií. Na toto riziko sme prvýkrát upozornili v našom [stanovisku 07/2018](#).

31 Komisia po preskúmaní návrhov plánov [zaslala členským štátom listy s pripomienkami](#), v ktorých vyjadrila znepokojenie nad tým, že 25 z 28 plánov (Belgicko predložilo jeden plán pre Valónsko a jeden pre Flámsko) nespĺňa environmentálne a klimatické ciele EÚ. Zo [štúdie](#), ktorú si objednal Európsky parlament, tiež vyplynulo, že ekologický význam návrhov plánov bol nízky.

Členské štáty odpovedali na všetky pripomienky Komisie, hoci často bez zmeny plánov

32 Posúdili sme, ako počas procesu schvaľovania (pozri [ilustráciu 11](#)) štyri členské štáty, ktoré sme vybrali, nadviazali na pripomienky Komisie, ktorých cieľom bolo podporiť podstatné zvýšenie ekologických ambícií.

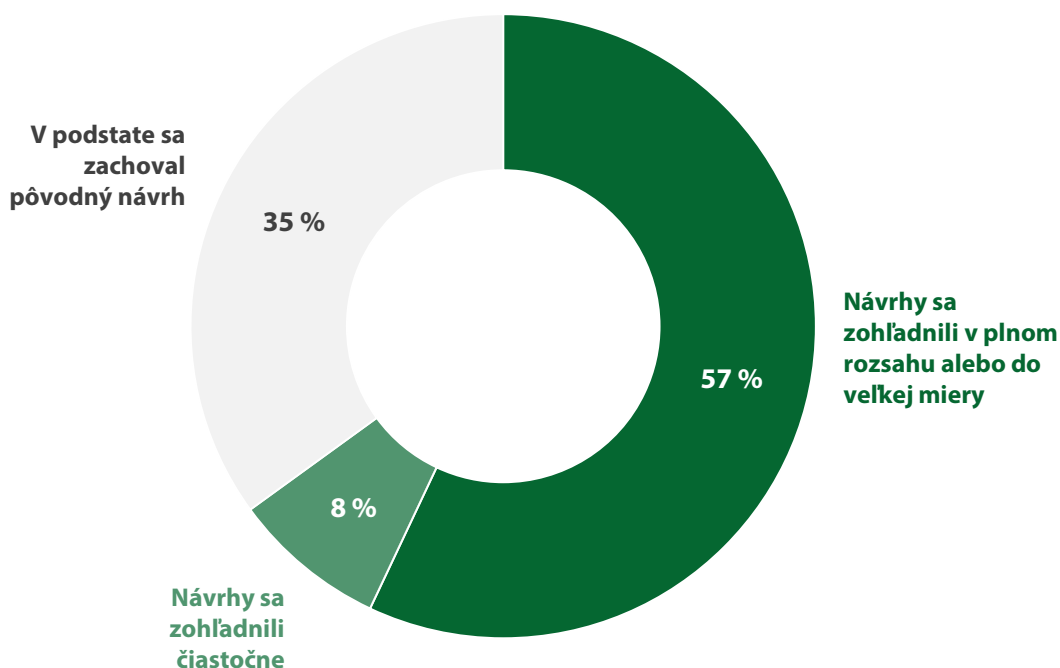
Ilustrácia 11 – Postup schvaľovania plánov

Zdroj: EDA.

33 Členské štáty odpovedali na všetky pripomienky Komisie. Vykonali opravy v reakcii na 79 pripomienok týkajúcich sa nesúlady s nariadením o strategických plánoch SPP. Ďalšie pripomienky Komisie (takmer 200) išli nad rámec osobitných právnych požiadaviek. Členské štáty zohľadnili 57 % týchto pripomienok v plnom rozsahu alebo vo veľkej miere tým, že vykonali zmeny vo svojich plánoch alebo poskytli vysvetlenia požadované Komisiou. V prípade zostávajúcich 43 % sa buď čiastočne riadili návrhmi Komisie (8 %), alebo vysvetlili, prečo v podstate zachovali svoj pôvodný návrh (35 %) (pozri *ilustráciu 12*).

Ilustrácia 12 – Reakcia členských štátov na návrhy Komisie na zvýšenie ekologických ambícií nad rámec požiadavky zákonnosti

Zdroj: EDA na základe dokumentov Komisie.

34 *Rámček 1* obsahuje príklady, keď sa členské štáty:

- v plnom rozsahu alebo vo veľkej miere riadili návrhmi Komisie,
- čiastočne riadili návrhmi Komisie, čo viedlo k menej ambicióznym opatreniam, ako Komisia odporučila,
- v podstate zachovali svoj pôvodný návrh napriek návrhom Komisie, odpovedali odôvodnením svojich rozhodnutí a/alebo sa odvolávali na komplementárne vnútroštátne politiky, za ktoré sú zodpovedné výlučne členské štáty. Komisia nemá v takomto prípade žiadnu kontrolu nad týmito opatreniami.

Rámček 1

Odpovede na pripomienky Komisie k plánom

Členské štáty sa riadili návrhmi Komisie

- Francúzsko:** Komisia vyzvala francúzske orgány, aby zvýšili platby za ekologické poľnohospodárstvo v rámci ekoschémy, aby zvýšili jej príťažlivosť, a aby odmeňovali vyššie environmentálne prínosy. Francúzske orgány zmenili ekoschému zodpovedajúcim spôsobom.
- Španielsko:** Komisia vyzvala španielske orgány, aby zvýšili podiel plochy, ktorá by mala podliehať každoročnému striedaniu plodín v rámci ekoschémy. Španielske orgány zvýšili minimálny podiel zo 40 % na 50 %.

Členské štáty sa čiastočne riadili návrhmi Komisie

- Írsko:** Komisia poukázala na skromnú environmentálnu hodnotu niektorých postupov navrhovaných v rámci jedinej ekoschémy, ktorú navrhlo Írsko. Zatiaľ čo írske orgány posilnili požiadavky na niektoré postupy, z väčšej časti zachovali pôvodnú ekoschému, pretože ich stratégia sa zameriavala na maximalizáciu účasti poľnohospodárov.
- Španielsko:** Komisia vyzvala Španielsko, aby zvýšilo minimálny percentuálny podiel úspor vody, ktoré sa majú dosiahnuť zlepšením existujúcich zavlažovacích systémov mimo poľnohospodárskeho podniku, z 5 % na 10 %. Nakoniec bola táto hodnota v pláne stanovená na 7 %.

Pôvodné návrhy členských štátov sa v podstate zachovali

- Španielsko:** Komisia odporučila, aby sa do opatrení týkajúcich sa alternatív k chemickej kontrole škodcov zapojilo viac regiónov. Španielske orgány plán nezmenili, pretože zastávali názor, že ekologické poľnohospodárstvo, ktoré je plánované vo všetkých regiónoch, už prispieva k dosiahnutiu cieľa.
- Francúzsko:** Komisia dôrazne vyzvala Francúzsko, aby zvýšilo financovanie z EPFRV na životné prostredie a klímu nad minimálnu úroveň požadovanú v nariadení o strategických plánoch SPP. Došlo k zanedbateľnej zmene, keďže francúzske orgány oznámili, že splnili zákonné požiadavky.

Odkazy na vnútroštátne politiky mimo plánov

Írsko: Komisia zastávala názor, že opatrenia v pláne na vyrovnanie sa s tlakom mliekarenského sektora na životné prostredie a klímu nemusia byť dostatočné. Írsko sa odvolávalo na niekoľko komplementárnych vnútroštátnych iniciatív na riešenie týchto problémov, vrátane iniciatív uvedených v írskom akčnom pláne pre oblasť klímy. Komisia nemá nad takýmito opatreniami žiadnu kontrolu.

35 V správe, ktorú si objednal Európsky parlament, ktorá sa týka všetkých cieľov SPP vrátane klímy a životného prostredia, sa tiež zistilo, že „odpovede členského štátu na listy s pripomienkami naznačujú relatívne nižšiu ochotu implementovať v tom čase zásadnejšie pripomienky Európskej komisie“. V správe sa uvádza, že členské štáty na to uviedli rôzne dôvody vrátane zvýšenej subsidiarity, ktorou sa riadi súčasné obdobie SPP, obmedzenia právne záväzného rámca a potreby schváliť plány čo najrýchlejšie. Vzťahuje sa to aj na posun od využívania intervencií SPP na riešenie potrieb k využívaniu nástrojov politiky mimo SPP, ako sú vnútroštátne politiky. Komisia potvrdila, že na základe pripomienok sa v plánoch neuskutočnili radikálne ani štrukturálne zmeny. Poukázala aj na skutočnosť, že členské štáty sa snažia dosiahnuť svoje ciele mobilizáciou zdrojov mimo plánov alebo prostredníctvom vnútroštátnych politík a nástrojov¹¹.

Celkovo sú schválené plány ekologickejšie, ale nie výrazne

36 Nová ekologická architektúra prispieva k tomu, aby boli plány ekologickejšie (pozri bod 27). Skontrolovali sme, či sa v nich tento potenciál využil a v porovnaní s predchádzajúcim obdobím sa preukázali „podstatne“ zvýšené ambície pri troch hlavných prvkoch „ekologickej architektúry“.

Posilnená podmienenosť

37 Štyri členské štáty, ktoré sme kontrolovali, zaviedli prísnejšie požiadavky na pravidlá GAEC a PPH, ako tie, ktoré existovali v rámci krížového plnenia v predchádzajúcej SPP (pozri *ilustráciu 9*). V *rámčeku 2* sa uvádza niekoľko príkladov. V *prílohe II* sú porovnané dve obdobia SPP.

¹¹ Výbor pre poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka, Multimediálne centrum Európskeho parlamentu (europa.eu), 29.6.2023, od 9.25.

Rámček 2

Príklady prísnejších požiadaviek v plánoch

V Španielsku a vo Francúzsku musia byť nárazníkové zóny pri vodných tokoch teraz pokryté trávou. Pomáha to zadržiavať vodu a chrániť pôdu pred prenikaním pesticídov.

V Írsku, Španielsku a Poľsku sa zväčšila šírka nárazníkových zón.

V štyroch členských štátoch, ktoré sme skúmali, sa rozšírila oblasť, na ktorú sa vzťahujú požiadavky na zníženie erózie pôdy.

38 Nová norma GAEC a štyri aktualizované ekologické požiadavky (pozri bod **24**) prinášajú potenciálne pozitívne zmeny, ako je povinné striedanie plodín. Potenciálny prínos pre životné prostredie a klímu však nebol v plánoch 27 členských štátov plne využitý vo dvoch ohľadoch.

39 Po prvé, členské štáty využili ustanovenia nariadenia o strategických plánoch SPP na obmedzenie uplatniteľnosti niektorých požiadaviek alebo na oddialenie ich uplatňovania. Napríklad všetky členské štáty oslobodili niektorých prijímateľov od požiadavky na striedanie plodín (GAEC 7) a 24 to urobilo pre minimálny podiel neproduktívnych oblastí alebo prvkov (GAEC 8). Šestnásť členských štátov odložilo požiadavku na ochranu rašelinísk a mokradí (GAEC 2) do roku 2024 alebo 2025, keďže tieto oblasti neboli úplne zmapované. Patrí sem Írsko a Poľsko, ktoré sú veľkými producentmi skleníkových plynov z poľnohospodárstva na rašeliniskách¹².

40 Po druhé, členské štáty majú flexibilitu pri definovaní noriem GAEC. Nie vždy to robili spôsobom, ktorý by maximalizoval ich potenciál v oblasti životného prostredia a klímy (pozri príklady v **rámčeku 3**). V oboch prípadoch členské štáty uviedli úvahy, ako je potreba zachovať ziskovosť určitých podnikov a nedostatočný trh pre alternatívne plodiny.

¹² Greifswald Mire Centre, *Briefing paper on the role of peatlands in the new European Common Agricultural Policy (CAP) (Informačný dokument o úlohe rašelinísk v novej európskej spoločnej poľnohospodárskej politike (SPP))*, november 2019.

Rámček 3

Členské štáty plne nevyužívajú potenciál niektorých noriem GAEC

V norme GAEC 7 v nariadení o strategických plánoch SPP sa stanovuje každoročné striedanie plodín, čo je postup, ktorý je prospešný pre kvalitu pôdy. Väčšina členských štátov – vrátane štyroch, ktoré sme vybrali pre náš audit – vo svojich plánoch vyžaduje, aby prijímatelia menili hlavnú plodinu až po troch rokoch alebo aby hlavnú plodinu menili každý rok len na časti svojej poľnohospodárskej pôdy.

Dvadsaťdva členských štátov vrátane Írska a Poľska vo svojich plánoch stanovilo, že pomer trvalých trávnych porastov k celkovej poľnohospodárskej ploche (GAEC 1) by sa mal dodržiavať na vnútroštátnej úrovni. Za lepšie sa považuje jeho stanovenie na regionálnej úrovni ako v Španielsku a vo Francúzsku alebo na úrovni poľnohospodárskeho podniku, pretože to obmedzuje zmeny vo využívaní pôdy¹³.

Ekoschémy

41 Pri našom preskúmaní štyroch vybraných plánov sme zistili, že v Írsku a vo Francúzsku boli ekoschémy väčšinou pokračovaním existujúcich ekologických poľnohospodárskych postupov. V Španielsku a Poľsku sme našli príklady, ktoré umožnili rozšírenie ekologických postupov, ale žiadne údaje na posúdenie celkovej zmeny, ktorú prinášajú ekoschémy (pozri [rámček 4](#)).

¹³ Európska komisia, *Impact of the CAP on biodiversity, soil and water (natural resources) (Vplyv SPP na biodiverzitu, pôdu a vodu (prírodné zdroje))* SWD(2021) 425 final, december 2021, s. 34; Ministerstvo pre ekologickú transformáciu a demografické výzvy, uznesenie zo 7. decembra 2022, s. 188171; Európska komisia, *Mapping and analysis of the CAP Strategic Plans: Assessment of joint efforts for 2023 – 2027* (Mapovanie a analýza strategických plánov SPP: Posúdenie spoločného úsilia na roky 2023 – 2027), november 2023, s. 538.

Rámček 4

Rôzny potenciál zmeny v ekoschémach

Príklad rozšírenia ekologických postupov

- Niekoľko španielskych ekoschém podporuje pokrytie určitých typov poľnohospodárskej pôdy, ako sú olivové háje, vinice a sady, vegetáciou alebo odpadom z prerezávania, čím sa zlepšuje pôda a znižuje erózia. Tieto ekoschémy umožnili rozšíriť oblasť, na ktorú sa vzťahuje tento postup, z existujúcich 1,3 milióna hektárov na 2,4 milióna hektárov.

Pokračovanie existujúcich poľnohospodárskych postupov

- Z nedávnej štúdie¹⁴ vyplynulo, že takmer žiadni poľnohospodári (99,9 %) vo Francúzsku nemusia meniť postupy, aby dostali platbu.
- V Írsku je novou mierou podpory jednotná pevná sadzba poskytovaná poľnohospodárom, ktorí uplatňujú buď dva štandardné postupy, alebo jeden vylepšený postup, ktorý sa vyberie zo zoznamu ôsmich postupov. Írske orgány nám vysvetlili, že 91 % poľnohospodárov už pred začiatkom nového obdobia SPP splnilo vylepšenú možnosť.
- Potvrdila to spätná väzba, ktorú sme na mieste získali od poľnohospodárov z Francúzska a Írska. Dvanásť poľnohospodárov, ktorých sme navštívili a ktorí požiadali o ekoschémy, nás informovalo, že tieto schémy sú pokračovaním postupov, ktoré už používali.

42 Ekoschémy sú dobrovoľné a ich vplyv bude závisieť od ich využívania poľnohospodármi. Môže byť ťažké zabezpečiť vysoké využívanie a zvýšené ambície. Napríklad v Nemecku je ich využívanie obzvlášť nízke. Podľa našich odhadov sa využívajú len na 66 % plánovanej plochy. Orgány zmenili plán 30. novembra 2023, čím zmiernili niektoré environmentálne požiadavky a zvýšili mieru platieb, aby dosiahli väčší záujem.

¹⁴ Lassalas M. a kol., *The declination of the new Common Agricultural Policy in France will not be environmentally ambitious* (Variácia novej spoločnej poľnohospodárskej politiky vo Francúzsku nebude environmentálne ambiciózná). Príspevok na XVII. kongrese EAAE v Rennes (Francúzsko), 29. augusta – 1. septembra 2023.

Príspevok EPFRV k ochrane životného prostredia a klímy

43 Preskúmali sme návrh hlavných intervencií EPFRV v štyroch plánoch, ktoré sme skúmali: „environmentálne, klimatické a iné záväzky týkajúce sa hospodárenia“, „podpora oblastí s prírodnými obmedzeniami“ a „podpora pre oblasti s osobitnými obmedzeniami“ s cieľom posúdiť ich potenciál poskytovať prínosy pre životné prostredie a klímu. Tieto intervencie predstavujú viac ako 80 % rozpočtu EPFRV vyčleneného v plánoch na klímu a životné prostredie. Zvyšných 20 % pochádza z investičných opatrení, ktoré môžu prispieť k ochrane klímy a životného prostredia, ale sú často veľmi široko vymedzené, čo sťažuje posúdenie tohto príspevku a porovnanie období.

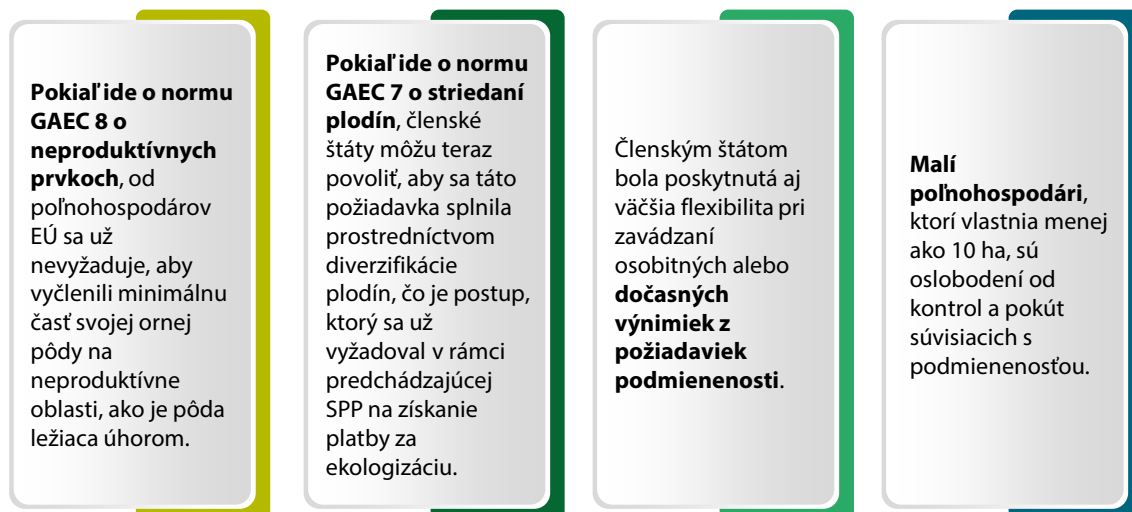
44 Z našej analýzy vyplýva, že podporovaná plocha na účely ekologického poľnohospodárstva sa zväčšila a že boli zahrnuté niektoré pozitívne nové ekologické intervencie EPFRV, napríklad intervencia odmeňujúca stav biotopov (založená na výsledkoch) v Írsku a nová intervencia na zvýšenie biodiverzity na ornej pôde v Poľsku. Mnohé intervencie EPFRV sú však podobné intervenciám v predchádzajúcom období.

45 Ukazovatele výkonnosti sa medzi dvoma obdobiami SPP výrazne zmenili, čiastočne v dôsledku novej ekologickej štruktúry SPP. To znemožňuje použitie takýchto ukazovateľov na zmysluplné porovnanie ekologických ambícií medzi obdobiami v prípade intervencií na rozvoja vidieka.

EÚ znížila požiadavky podmienenosti v reakcii na požiadavky poľnohospodárov

46 V prvom štvrtroku 2024 zorganizovali poľnohospodári v celej EÚ demonštrácie na protest proti celému radu problémov, vrátane nastavenia SPP na roky 2023 – 2027. V reakcii na žiadosti poľnohospodárov Komisia navrhla nariadenie EÚ, ktorým sa zmierňujú niektoré požiadavky podmienenosti. Európsky parlament a Rada ho prijali v máji 2024 (pozri [ilustráciu 13](#)).

Ilustrácia 13 – Opatrenia na zníženie podmienenosti v roku 2024

Zdroj: EDA na základe nariadenia (EÚ) 2024/1468.

47 Hoci tieto zmeny uľahčujú poľnohospodárom splnenie požiadaviek podmienenosti, poskytujú aj menší prínos pre životné prostredie a klímu. Napríklad striedanie plodín (GAEC 7) malo priniesť ďalšie prínosy pre kvalitu pôdy, ale teraz je dobrovoľné. Norma GAEC 8 bola určená na zlepšenie biodiverzity tým, že sa v nej vyžadovalo vyčlenenie minimálneho podielu pôdy na neproduktívne prvky, čo sa už nevyžaduje. Namiesto toho musia členské štáty prostredníctvom ekologických režimov poskytovať podporu neproduktívnym oblastiam a novým krajinným prvkom. Tieto opatrenia sú však pre poľnohospodárov dobrovoľné, pravdepodobne budú na úkor iných ekologických opatrení a už neexistuje požiadavka na minimálny podiel neproduktívnej plochy.

Plány nie sú dobre zosúladené s cieľmi Zelenej dohody

48 V Európskej zelenej dohode sa SPP na roky 2023 – 2027 identifikuje ako kľúčový nástroj na podporu úsilia o boj proti zmene klímy, ochranu životného prostredia a zachovanie biodiverzity. Skontrolovali sme, či:

- ciele Zelenej dohody (pozri body **06** a **07**) boli zohľadnené v právnych predpisoch týkajúcich sa SPP,
- posúdenie plánov Komisiou zabezpečilo súlad s cieľmi Zelenej dohody,
- plány významne prispievajú k cieľom Zelenej dohody,
- plány zahŕňali kľúčové poľnohospodárske postupy prospešné pre širšie ciele Zelenej dohody.

Ciele Európskej zelenej dohody neboli začlenené do právnych predpisov týkajúcich sa SPP

49 Päť cieľov Zelenej dohody relevantných pre poľnohospodárstvo sa týka klímy a životného prostredia, ako je znázornené na *ilustrácii 4*. Posúdili sme, ako boli tieto ciele začlenené do právnych predpisov týkajúcich sa SPP.

50 Právne predpisy týkajúce sa SPP boli navrhnuté počas prípravy Zelenej dohody (pozri *ilustráciu 5*). Právne predpisy týkajúce sa SPP navrhla Komisia v júni 2018 a prijala ich v decembri 2021. *Oznámenie o Zelenej dohode* bolo vydané v decembri 2019. Štyri nezáväzné ciele pre životné prostredie vyčíslené v Zelenej dohode boli vymedzené v máji 2020 v stratégii Z farmy na stôl a v stratégii biodiverzity EÚ. V júli 2021 nadobudol účinnosť *európsky právny predpis v oblasti klímy*, ktorým sa zaviedol záväzný cieľ Zelenej dohody znížiť do roku 2030 emisie skleníkových plynov o 55 % v porovnaní s úrovňami z roku 1990.

51 V nariadení o strategických plánoch SPP sa uvádza, že plány by mali prispieť k cieľom Zelenej dohody¹⁵, ale na tento účel sa nezáväzujú konkrétne požiadavky. Ako sa zdôraznilo vo viacerých štúdiách¹⁶, v nových právnych predpisoch týkajúcich sa SPP neodráža význam cieľov Zelenej dohody.

Keďže chýbajú vyčíslené odhady, Komisia nemohla zmerať príspevok plánov k cieľom Európskej zelenej dohody

52 Preskúmali sme, ako Komisia posúdila, či sú plány v súlade s cieľmi Zelenej dohody do roku 2030.

¹⁵ Odôvodnenia 122 a 123 a článok 109 ods. 2 písm. a) bod v) nariadenia o strategických plánoch SPP.

¹⁶ Cuadros-Casanova I. a kol., *Opportunities and challenges for Common Agricultural Policy reform to support the European Green Deal (Príležitosti a výzvy pre reformu spoločnej poľnohospodárskej politiky na podporu Európskej zelenej dohody)*, január 2023; Guyomard H. a kol., *Research for AGRI Committee – The Green Deal and the CAP: policy implications to adapt farming practices and to preserve the EU's natural resources (Výskum pre výbor AGRI – Zelená dohoda a SPP: politické dôsledky na prispôsobenie poľnohospodárskych postupov a zachovanie prírodných zdrojov EÚ)*. Európsky parlament, 2020.

53 V nariadení sa od členských štátov nevyžaduje, aby do svojich plánov zahrnuli ciele alebo odhadované príspevky SPP k Zelenej dohode, ani o to Komisia nepožiadala. V prípade ekologického poľnohospodárstva sa však v právnych predpisoch vyžadovalo, aby členské štáty používali ukazovateľ výsledkov, ktorý by umožnil posúdiť príspevok plánov k cieľu Zelenej dohody. Okrem ekologického poľnohospodárstva a niekoľkých výnimiek (pozri [rámček 5](#) ako príklad) členské štáty neposkytli odhad prínosu samotných plánov k cieľom Zelenej dohody (pozri [prílohu IV](#)). Štyri členské štáty v našej vzorke uviedli problémy, ako sú chýbajúce spoločné vymedzenia pojmov a metódy na vytváranie takýchto odhadov.

Rámček 5

Prínos plánu k cieľu Zelenej dohody

Vo francúzskom pláne sa uvádza, že podľa odhadov výskumného združenia CITEPA by opatrenia plánov umožnili zníženie emisií skleníkových plynov v poľnohospodárstve o 9 % až 11 % v roku 2030 v porovnaní s ich úrovňou v roku 2015. K tomu by mohlo dôjsť prostredníctvom:

- zníženia emisií oxidu dusného o 10 % – 12 %,
- zníženia emisií metánu o 9 % – 12 %.

54 Komisia požiadala členské štáty, aby do svojich plánov zahrnuli „explicitné vnútroštátne hodnoty“ pre environmentálne ciele Zelenej dohody, ktoré sa mali týkať všetkých opatrení členských štátov, nielen SPP. Ako bolo zdôraznené aj v štúdiu, ktorú si objednal Parlament¹⁷, napriek žiadostiam Komisie členské štáty vo svojich plánoch väčšinou neuviedli vnútroštátne hodnoty, s výnimkou ekologického poľnohospodárstva (pozri [prílohu IV](#)).

55 Členské štáty poskytli kvalitatívne vysvetlenia toho, ako boli ich plány v súlade s cieľmi Zelenej dohody, s rôznou mierou podrobnosti. Komisia tiež zvažila, že štyri ukazovatele výsledkov sú spojené s environmentálnymi cieľmi Zelenej dohody¹⁸ (pozri [prílohu V](#)).

¹⁷ Münch A. a kol., 2023, s. 65.

¹⁸ Európska komisia, *Analysis of links between CAP Reform and Green Deal (Analýza prepojení medzi reformou SPP a Zelenou dohodou)*, máj 2020.

56 Z nášho preskúmania spôsobu, akým Komisia posudzovala, ako sú plány zosúladené s cieľmi Zelenej dohody na rok 2030, vyplýva, že Komisia s výnimkou ekologického poľnohospodárstva nemôže zmerať rozsah ich prínosu, a preto nemôže overiť, či sú v súlade s cieľmi.

Dosiahnutie cieľov Zelenej dohody do veľkej miery závisí od opatrení mimo SPP

57 Na posúdenie prínosu plánov k cieľom Zelenej dohody sme preskúmali ciele na roky 2023 – 2027 stanovené pre súvisiace ukazovatele výsledkov SPP (pozri [tabuľku 1](#)) a požiadavky podmienenosti. Tieto ukazovatele výsledkov sú tie, ktoré Komisia považovala za súvisiace s cieľmi Zelenej dohody (pozri bod [55](#)), plus dva ďalšie ukazovatele výsledkov, ktoré podľa nás môžu úplne súvisieť so znížením emisií skleníkových plynov.

Tabuľka 1 – Ukazovatele výsledkov pre ciele Zelenej dohody vo vybraných členských štátoch

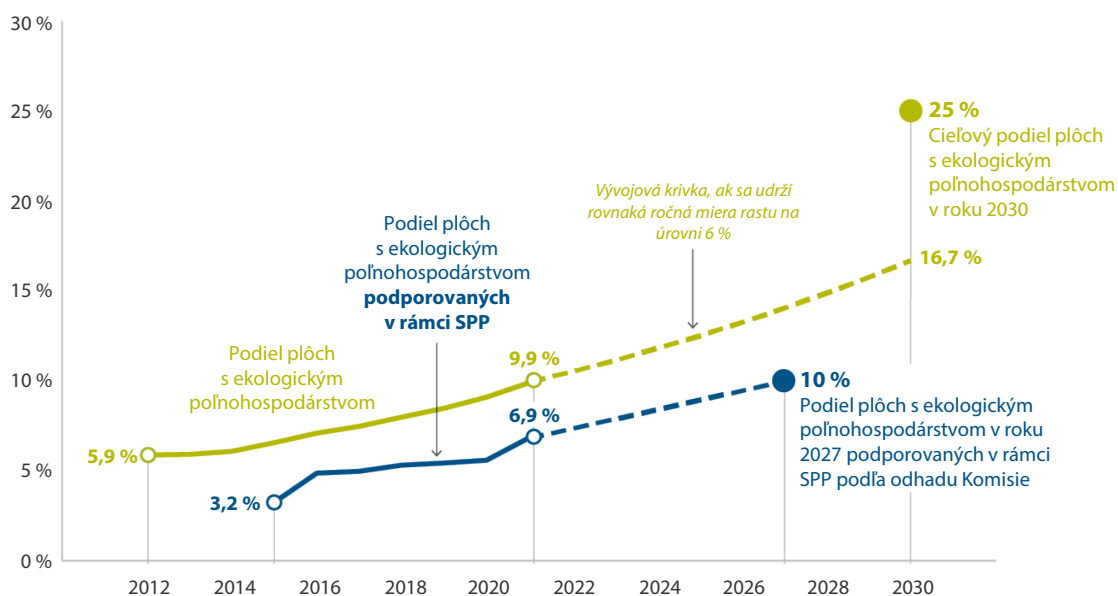
Ciele na obdobie SPP 2023 – 2027	R.29 – Rozvoj ekologického poľnohospodárstva (% z celkovej poľnohospodárskej plochy)	R.22 – Udržateľné hospodárenie so živinami (% z celkovej poľnohospodárskej plochy)	R.24 – Udržateľné a obmedzené používanie pesticídov (% z celkovej poľnohospodárskej plochy)	R.34 – Zachovanie krajinných prvkov (% z celkovej poľnohospodárskej plochy)	R.13 – Zníženie emisií v sektore chovu hospodárskeho dobytku (% z celkových dobytčích jednotiek)	R.14 – Ukladanie uhlíka v pôdach a biomase (% z celkovej poľnohospodárskej plochy)
Írsko	7,5 %	42,4 %	7,5 %	4,7 %	–	8,9 %
Španielsko	5,1 %	5,6 %	4,6 %	0,3 %	0,1 %	32,1 %
Francúzsko	11,7 %	1,1 %	61,1 %	0,3 %	–	26,2 %
Poľsko	4,5 %	27,0 %	9,4 %	0,2 %	–	38,0 %
Súhrnný cieľ EÚ	10 %	15,2 %	26,8 %	1,8 %	2,4 %	35,1 %

Pozn.: uvedené ciele sú tie, ktoré vyplývajú z prvých schválených plánov a závisia od výberu opatrení každého členského štátu. Tieto ciele predstavujú najvyšší mílnik predpokladaný počas obdobia SPP 2023 – 2027.

Zdroj: strategické plány SPP.

58 V prípade ekologického poľnohospodárstva Komisia použila cieľové hodnoty plánov pre ukazovateľ výsledkov **R.29** s cieľom odhadnúť, že do roku 2027 bude 10 % poľnohospodárskych plôch v celej EÚ ekologicky obhospodarovaných prostredníctvom podpory SPP. Napriek plánovanému výraznému zväčšeniu plochy, na ktorú sa poskytuje podpora v rámci SPP na roky 2023 – 2027, sa javí, že cieľ Zelenej dohody, ktorým je 25 % ekologicky obhospodarovanej pôdy do roku 2030, je veľmi ťažké dosiahnuť (pozri [ilustráciu 14](#)). V našej nedávnej [osobitnej správe 19/2024](#) o ekologickom poľnohospodárstve v EÚ sa zistilo, že na dosiahnutie tohto cieľa bude potrebné zdvojnásobiť tempo zavádzania postupov ekologického poľnohospodárstva. EEA poznamenáva, že splnenie cieľa 25 % do roku 2030 je „veľmi nepravdepodobné“.

Ilustrácia 14 – Podiel poľnohospodárskej plochy EÚ na ekologickom poľnohospodárstve, 2012 – 2021, a ciele (do roku 2027 a 2030)

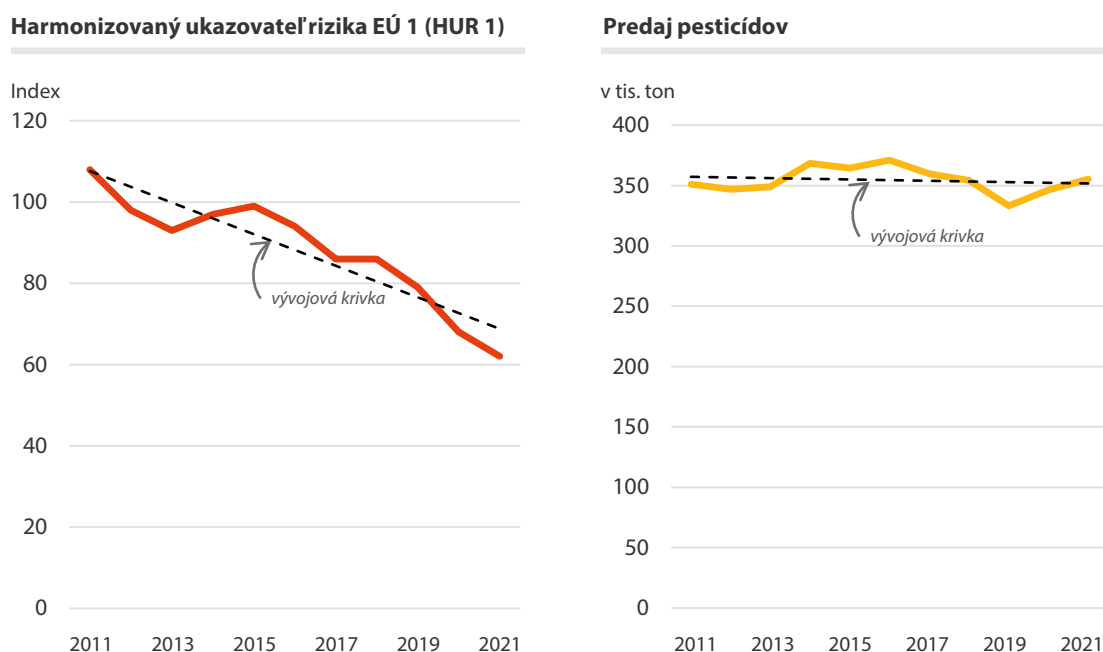

Zdroj: EDA na základe údajov Komisie, údajov Eurostatu a plánov.

59 Podľa plánov by sa do roku 2027 malo na 15,2 % poľnohospodárskej plochy EÚ vzťahovať udržateľné hospodárenie so živinami (ukazovateľ výsledkov **R.22**). Súvisí to s cieľom Zelenej dohody znížiť straty živín o 50 % do roku 2030. Podmienenosť, a najmä presadzovanie vykonávania smernice o dusičnanoch v rámci PPH, je tiež dôležitá pre dosiahnutie cieľa Zelenej dohody, ale nedávno sme v našej [osobitnej správe 19/2023](#) dospeli k záveru, že v SPP nedošlo k dostatočnej zmene pravidiel podmienenosti na ochranu pôdy na roky 2023 – 2027. V [nedávnej štúdii EEA](#) sa uvádza, že od roku 2000 sa dosiahol len malý pokrok, pokiaľ ide o koncentráciu dusíka v podzemnej vode, a že „je naďalej nepravdepodobné, ale neisté, že straty živín do podzemných vôd sa do roku 2030 v celej EÚ znížia o 50 %“.

60 Podmienenosť – najmä PPH týkajúca sa používania prípravkov na ochranu rastlín a povinného striedania plodín – je dôležitá pre cieľ Zelenej dohody znížiť celkové riziko a používanie pesticídov o 50 % do roku 2030. Členské štáty tiež plánujú vyčleniť 26,8 % poľnohospodárskej plochy EÚ na udržateľné a obmedzené používanie pesticídov (ukazovateľ výsledkov **R.24**). Komisia oznámila, že pri preverovaní plánov neidentifikovala žiadne ekoschémy, ktorých realizácia by mala prioritu v oblastiach s vysokým používaním a rizikom pesticídov¹⁹. Okrem toho, zatiaľ čo z “harmonizovaného ukazovateľa rizika EÚ”, ktorý sleduje Eurostat, vyplýva neustály pokrok (pozri *ilustráciu 15*, v našej *osobitnej správe 05/2020* sme už predtým uviedli, že táto metodika nadhodnocuje zníženie rizika pri používaní pesticídov. V skutočnosti je predaj pesticídov (v tonách) od roku 2011 relatívne konštantný (pozri *ilustráciu 15*). Oznámenie, že návrh *nariadenia o udržateľnom používaní pesticídov* bude stiahnutý (pozri bod **07**), predstavuje ďalšiu výzvu pre dosiahnutie cieľa Zelenej dohody.

Ilustrácia 15 – Ukazovateľ používania a rizika pesticídov a predaj pesticídov v EÚ27 (2011 – 2021)

Zdroj: Európska komisia na základe údajov Eurostatu a údaje Eurostatu.

¹⁹ Európska komisia, *Mapping and analysis of the CAP Strategic Plans*: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/80d12120-89bc-11ee-99ba-01aa75ed71a1/language-sk> *Assessment of joint efforts for 2023 – 2027* (Mapovanie a analýza strategických plánov SPP: Posúdenie spoločného úsilia na roky 2023 – 2027), november 2023, s. 561.

61 Dosiahnutie cieľa zelenej dohody vyčleniť 10 % plochy na krajinné prvky s vysokou rozmanitosťou (vrátane určitej pôdy ležiacej úhorom) bude do značnej miery závisieť od prekročenia minimálnej plochy požadovanej podľa normy GAEC 8 (4 %), v rámci ktorej sa povinnosti zmiernujú (pozri bod 46). Ekoschémy a opatrenia na rozvoj vidieka v plánoch sa zameriavajú na zachovanie krajinných prvkov na 1,8 % poľnohospodárskej plochy EÚ (ukazovateľ výsledkov R.34). Komisia vo svojich listoch s pripomienkami adresovaných Španielsku, Francúzsku a Poľsku uviedla, že ich ciele pre tento ukazovateľ boli príliš nízke. Napriek tomu sú v konečných plánoch ešte nižšie v dôsledku faktorov, ako sú počiatočné nadhodnotené odhady. Komisia uznáva, že v niektorých prípadoch sa ciele v plánoch javia ako obmedzené²⁰, pokiaľ ide o ochranu biodiverzity, a uznáva, že „úsilie si zaslúži väčšiu pozornosť“²¹ s cieľom zvýšiť prítomnosť krajinných prvkov s vysokou diverzitou.

62 Pokiaľ ide o zmiernovanie zmeny klímy, plány zahŕňajú opatrenia na boj proti emisiám skleníkových plynov, a to znižovaním emisií pri zdroji (R.13), ako aj zvyšovaním záchytov uhlíka (R.14). Zo súhrnného cieľa EÚ pre R.13 vyplýva, že opatrenia na zníženie emisií v sektore chovu hospodárskych zvierat by sa mali uplatňovať iba na 2,4 % hospodárskych zvierat v EÚ, ktoré samotné sú zodpovedné za 58 % emisií z poľnohospodárstva. Členské štáty uviedli dôvody, ako sú ťažkosti pri navrhovaní intervencií spojených s počtom hospodárskych zvierat alebo pri výpočte a podávaní správ o dosiahnutých výsledkoch. Podľa EEA „si poľnohospodársky sektor vyžaduje značné dodatočné úsilie vzhľadom na jeho obmedzený pokrok v posledných rokoch“.

63 Pokiaľ ide o ukladanie uhlíka, súhrnný cieľ EÚ pre R.14 je 35 % (percento dostupnej pôdy, na ktorej sa budú vykonávať opatrenia). Pokiaľ ide o vybrané členské štáty, Komisia vyhodnotila cieľ Írska (8,9 %) ako nízky, ale Írsko ho nezmenilo. Nové požiadavky podmienenosti – najmä norma GAEC 2 o ochrane rašelinísk – prispievajú po povolenom odklade implementácie (pozri bod 39) aj k opatreniam na ukladanie uhlíka. EEA uvádza, že „v projekciách skleníkových plynov predložených členskými štátmi v marci 2023 sa predpokladá ďalší nárast záchytov uhlíka, ale nie takým tempom rastu, ktoré by umožnilo dosiahnuť cieľovú úroveň do roku 2030“.

²⁰ Európska komisia, *Assessment of joint efforts for 2023 – 2027: executive summary* (Posúdenie spoločného úsilia na roky: zhrnutie), november 2023, s. 5.

²¹ Európska komisia, *Správa Komisie Európskemu parlamentu a Rade: „Zhrnutie strategických plánov SPP na roky 2023 – 2027: spoločné úsilie a kolektívna ambícia“*, november 2023, s. 8.

64 Komisia vo svojej správe o spoločnom úsilí z roku 2023 uvádza, že pokiaľ ide o ekologické poľnohospodárstvo, plány výrazne prispievajú k cieľom Zelenej dohody a v prípade ostatných cieľov plány vykazujú „dobrý potenciál“²². V štúdiách²³ sa poukázalo na to, že súčasná podoba SPP nemusí byť dostatočná na dosiahnutie cieľov, čo potvrdzuje aj naša analýza plánov. Naše celkové posúdenie je také, že hoci plány do istej miery prispievajú k cieľom Zelenej dohody, ich dosiahnutie do značnej miery závisí od opatrení mimo SPP.

Niektoré kľúčové poľnohospodárske postupy pre ciele Zelenej dohody neboli do štyroch vybraných plánov dostatočne zahrnuté

65 Zatiaľ čo sa v plánoch stanovuje návrh politiky na roky 2023 – 2027, povaha klimatických a environmentálnych výziev súvisiacich s poľnohospodárstvom je dlhodobá. V Zelenej dohode sa uvádza, že plány „by mali viesť k využívaniu udržateľných postupov“. Komisia a odborníci identifikovali rôzne kľúčové postupy, z ktorých mnohé spomenula Komisia pri príprave plánov. Preskúmali sme, či štyri plány v našej vzorke podporovali takéto postupy.

66 Zistili sme, že plány obsahujú niektoré kľúčové postupy týkajúce sa napríklad extenzívnej pastvy, hospodárenia s maštaľným hnojom, presného poľnohospodárstva, krycích plodín, zredukovaného obrábania pôdy a opatrení na zachovanie biodiverzity. Niektoré ďalšie kľúčové postupy napriek tomu v týchto štyroch plánoch, ktoré sme preskúmali, takmer nie sú zahrnuté, ako je uvedené ďalej.

²² Európska komisia, Správa Komisie Európskemu parlamentu a Rade: „Zhrnutie strategických plánov SPP na roky 2023 – 2027: spoločné úsilie a kolektívna ambícia“, november 2023, s. 6 – 9.

²³ OECD, *Policies for the Future of Farming and Food in the European Union, OECD Agriculture and Food Policy Reviews* (Politiky pre budúcnosť poľnohospodárstva a potravinárstva v Európskej únii, Prehľady poľnohospodárskej a potravinovej politiky OECD), október 2023, s. 11; Pe'er a kol., *How can the European Common Agricultural Policy help halt biodiversity loss? Recommendations by over 300 experts* (Ako môže európska spoločná poľnohospodárska politika pomôcť zastaviť stratu biodiverzity? Odporúčania od viac ako 300 odborníkov), jún 2022; Cuadros-Casanova I a kol., *Opportunities and challenges for Common Agricultural Policy reform to support the European Green Deal* (Príležitosti a výzvy pre reformu spoločnej poľnohospodárskej politiky na podporu Európskej zelenej dohody), január 2023.

67 Emisie metánu vyplývajúce z enterickej fermentácie sú zodpovedné za takmer polovicu celkových emisií skleníkových plynov v poľnohospodárstve²⁴. V týchto štyroch plánoch sa však touto oblasťou zaoberá len veľmi málo intervencií (pozri bod **62**). Obnova rašelinísk sa tiež považuje za účinný spôsob znižovania emisií skleníkových plynov, ako sa uvádza v našej **osobitnej správe 16/2021**. Írsko a Poľsko majú veľké plochy rašelinísk, ale opatrenia na obnovu nie sú v plánoch zahrnuté.

68 V štúdii JRC z roku 2020 sa odkazuje na ďalšie opatrenia na riešenie zmeny klímy, napríklad používanie anaeróbných digestorov na výrobu bioplynu z hnoja alebo inhibítorov nitrifikácie, ktoré znižujú emisie skleníkových plynov a straty dusičnanov. Dva zo štyroch členských štátov v našej vzorke zahrnuli do svojich plánov jasné opatrenia (Poľsko) alebo možnosti (Španielsko) týkajúce sa anaeróbných digestorov. Ani v jednom pláne sa výslovne neuvádzajú opatrenia na inhibíciu nitrifikácie.

69 V **stratégii EÚ pre adaptáciu na zmenu klímy** sa uvádza, že „frekvencia a závažnosť klimatických a poveternostných extrémov sa zvyšujú“ a že kľúčovým relevantným postupom je prechod na plodiny, ktoré lepšie odolávajú suchu. Španielsko naplánovalo jednu intervenciu, ktorá zahŕňa plodiny odolné voči suchu, ale len ako možnosť, zatiaľ čo v zostávajúcich troch plánoch v našej vzorke sme nenašli žiadne osobitné opatrenia podporujúce tento postup. V niektorých prípadoch sa plány spoliehajú na investície do zavlažovacej infraštruktúry, ktorej účinnosť pri znižovaní celkovej spotreby vody je nejasná²⁵. V správe o spoločnom úsilí sa uznáva, že pri prechode na spôsoby pestovania, ktoré sú odolnejšie voči suchu, sa mohol dosiahnuť väčší pokrok²⁶.

²⁴ Európska environmentálna agentúra, október 2023.

²⁵ Osobitná správa EDA 20/2021, body 77 – 78; OECD (2023), *Policies for the Future of Farming and Food in Spain, OECD Agriculture and Food Policy Reviews* (Politiky pre budúcnosť poľnohospodárstva a potravinárstva v Španielsku, Prehľad poľnohospodárskej a potravinovej politiky OECD), jún 2023.

²⁶ Európska komisia, *Mapping and analysis of the CAP Strategic Plans*: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/80d12120-89bc-11ee-99ba-01aa75ed71a1/language-sk> *Assessment of joint efforts for 2023 – 2027* (Mapovanie a analýza strategických plánov SPP: Posúdenie spoločného úsilia na roky 2023 – 2027), november 2023, s. 553.

70 Prepojenie platieb s kombináciou adaptačných postupov sa tiež považuje za vhodnejšie na zvládanie extrémnych klimatických javov, ale väčšina z 28 plánov²⁷ – vrátane troch zo štyroch členských štátov v našej vzorke – uplatňuje pri ekoschémach jednoduchší prístup. Poľsko naopak zaviedlo jeden ekologický režim, v rámci ktorého sú poľnohospodári odmeňovaní za kombinovanie postupov.

71 Agrolesníctvo je prospešné pre biodiverzitu, ako aj pre adaptáciu na zmenu klímy²⁸. Tri zo štyroch plánov obsahujú intervencie konkrétne v oblasti agrolesníctva, ale zahrnutá plocha je buď neznáma (Francúzsko), alebo zanedbateľná (Poľsko a Španielsko), napríklad len 0,03 % poľnohospodárskej pôdy v Poľsku.

72 Plány obsahujú opatrenia prospešné pre biodiverzitu na úrovni poľnohospodárskych podnikov. Priestorová koordinácia činností poľnohospodárov sa však považuje za účinnejší spôsob dosiahnutia väčšieho vplyvu na životné prostredie ako nekoordinované individuálne postupy na úrovni poľnohospodárskych podnikov²⁹. Ako Komisia uznala vo svojej [správe o spoločnom úsilí v rámci plánov](#), spolupráca je v plánoch celkovo stále nedostatočne rozvinutá.

Rámec monitorovania sa zlepšil, chýbajú mu však kľúčové prvky na posúdenie ekologickej výkonnosti SPP

73 V tejto časti sa zameriavame na rámec monitorovania SPP na roky 2023 – 2027, ktorý sa vzťahuje na klímu a životné prostredie. Skontrolovali sme, či:

- o rámec stanovený v nariadení zahŕňa jasné ciele SPP a príslušné ukazovatele,
- o plány odrážajú tento rámec konzistentným spôsobom a medzi ukazovateľmi a cieľmi existujú koherentné prepojenia.

²⁷ Devot A. a kol., *Research for AGRI committee, The impact of extreme climate events on agriculture production in the EU* (Výskum pre výbor AGRI, Vplyv extrémnych klimatických javov na poľnohospodársku produkciu v EÚ), Európsky parlament, apríl 2023, s. 64.

²⁸ *EPRS, Agroforestry in the European Union* (Agrolesníctvo v Európskej únii), jún 2020.

²⁹ Pe'er a kol., *How can the European Common Agricultural Policy help halt biodiversity loss? Recommendations by over 300 experts* (Ako môže európska spoločná poľnohospodárska politika pomôcť zastaviť stratu biodiverzity? Odporúčania od viac ako 300 odborníkov), jún 2022.

Zjednodušený rámec monitorovania, ale ciele nie sú jasné a ukazovatele sa zameriavajú skôr na výstupy ako na výsledky

74 Pozreli sme sa na všeobecné a špecifické ciele, ako aj na ukazovatele zahrnuté v právnych predpisoch týkajúcich sa SPP, aby sme posúdili, či by umožnili podávať správy o ekologickej výkonnosti SPP. SPP na roky 2023 – 2027 harmonizuje špecifické ciele a ukazovatele v rámci dvoch pilierov, čo predstavuje zjednodušenú štruktúru v porovnaní s predchádzajúcim obdobím.

75 Ako sa však uvádza v našom [stanovisku 07/2018](#), samotné špecifické ciele vrátane tých, ktoré súvisia s klímou a životným prostredím, nie sú ani jasne vymedzené (napr. „Prispieť k zmierňovaniu zmeny klímy a adaptácii na ňu, ako aj k udržateľnej energii“), ani nie sú spojené s vyčíslenými cieľmi. Tieto problémy sťažujú monitorovanie dosahovania špecifických cieľov.

76 V našom [stanovisku 07/2018](#) sme už predtým uviedli, že ak cieľom na vysokej úrovni chýba zameranie, môže to brániť operačnému úspechu a že jasné a konkrétne ciele by mali byť východiskovým bodom účinného systému založeného na výkonnosti. V nedávnych štúdiách, ktoré si objednal výbor AGRI Európskeho parlamentu, sa takisto dospelo k záveru, že špecifické ciele SPP nie sú vyčíslené na úrovni EÚ³⁰.

77 Okrem toho, ako sa uvádza v našom [stanovisku](#), väčšina bežných ukazovateľov výsledkov v skutočnosti odráža výstup, ako je podiel plochy, počet zvierat alebo poľnohospodárskych podnikov v rámci intervencií, ale nemeria účinky samotných intervencií. Napríklad v nariadení R.14 sa odráža podiel poľnohospodárskej plochy, na ktorú sa vzťahujú podporované záväzky znížiť emisie alebo zachovať alebo zlepšiť ukladanie uhlíka. Nič nám to však nehovorí o účinnosti vykonaných opatrení.

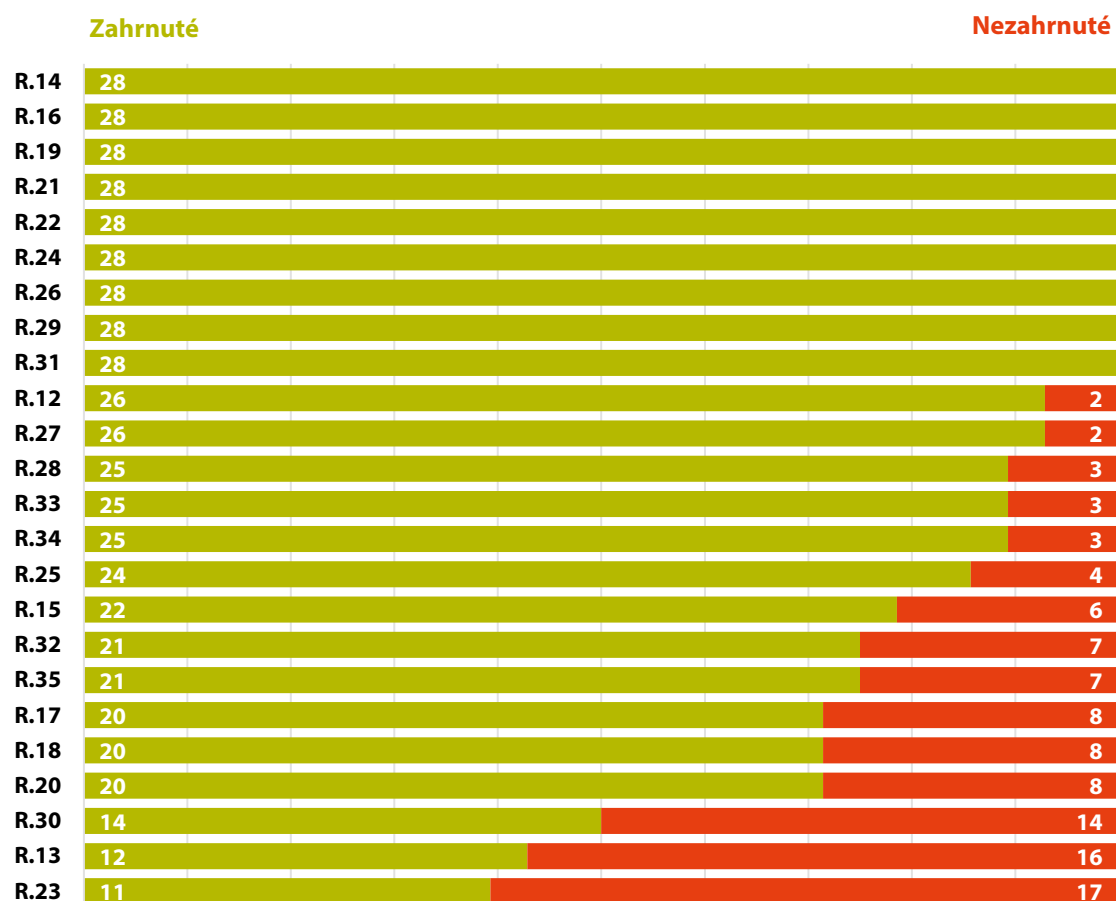
V niektorých plánoch chýbajú dôležité ukazovatele výsledkov a prepojenia so špecifickými cieľmi sa značne líšia

78 Členským štátom bola poskytnutá určitá flexibilita pri uplatňovaní rámca monitorovania v ich plánoch. Preskúmali sme, ako Komisia skontrolovala, či sú ukazovatele týkajúce sa klímy a životného prostredia v súlade s posúdeniami potrieb, so špecifickými cieľmi a súvisiacimi intervenciami členských štátov.

³⁰ Münch A. a kol., 2023.

79 Zistili sme, že ukazovatele zahrnuté v plánoch sa medzi všetkými členskými štátmi výrazne líšili (pozri *ilustráciu 16*). Všetky členské štáty vybrali celkovo 9 z 24 ukazovateľov klímy a životného prostredia.

Ilustrácia 16 – Ukazovatele výsledkov týkajúce sa klímy a životného prostredia zahrnuté v plánoch

Pozn.: Belgicko predložilo jeden plán pre Valónsko a jeden pre Flámsko.

Zdroj: EDA.

80 Každý z našich štyroch vybraných členských štátov určil kľúčové priority pre svoje konkrétne potreby na základe špecifických cieľov. Do svojich konečných plánov však nezahrnuli každý ukazovateľ relevantný pre tieto priority, pretože nenavrhli intervencie, ktoré by plnili relevantné ukazovatele. Napríklad napriek tomu, že Írsko, Francúzsko a Poľsko označili znižovanie emisií skleníkových plynov ako prioritu, nezahrnuli ukazovateľ R.13 (Zníženie emisií v sektore chovu hospodárskych zvierat), keďže tento ukazovateľ je určený len pre intervencie súvisiace s počtom hospodárskych zvierat, ktoré bolo pre nich ťažké navrhnúť (pozri bod 62). Španielsko považuje dobrý stav množstva a kvality vody za prioritu, ale nezahrnulo ukazovateľ R.23 (Udržateľné využívanie vody). Tento ukazovateľ je určený len pre intervencie na plochu, zatiaľ čo plánované príspevky na udržateľné hospodárenie s vodou v pláne Španielska pochádzajú prevažne z investícií, ktoré nemajú žiadny vyhradený ukazovateľ pre využívanie vody.

81 Z 24 ukazovateľov výsledkov súvisiacich so životným prostredím a klímou je len 13 povinných v rámci preskúmania výkonnosti Komisiou, ktoré používa na sledovanie pokroku, vyžiadanie nápravných opatrení alebo v konečnom dôsledku na zníženie či pozastavenie platieb (pozri prílohu VI). Komisia pôvodne plánovala používať na preskúmanie výkonnosti všetkých 24 ukazovateľov, ale počas legislatívneho procesu sa ich počet znížil na 13. Z týchto 13 vybrali všetky členské štáty iba 7. Zníženie počtu ukazovateľov bude brániť zmysluplnému preskúmaniu výkonnosti a mohlo by viesť k nejednotnému zaobchádzaniu s členskými štátmi.

82 Preskúmali sme aj to, ako členské štáty prepojili 24 ukazovateľov výsledkov so špecifickými cieľmi. Prepojenia majú umožniť sledovanie vzťahov príčiny a následku. Zistili sme veľkú mieru rozdielov v prepojeniach medzi členskými štátmi. To môže sťažiť sledovanie príspevku plánov pri dosahovaní špecifických cieľov na úrovni EÚ.

Závery a odporúčania

83 Dospeli sme k záveru, že plány na roky 2023 – 2027 sú ekologickejšie ako v predchádzajúcom období spoločnej poľnohospodárskej politiky (SPP), ale nezodpovedajú ambíciám EÚ v oblasti klímy a životného prostredia, a že chýbajú kľúčové prvky na posúdenie ekologickej výkonnosti.

84 Ekologická architektúra nariadenia o strategických plánoch SPP umožňuje väčšie environmentálne a klimatické ambície v SPP. Novým systémom podmienosti sa rozširuje a posilňuje systém krížového plnenia a ekologizácie predchádzajúcej SPP. Na týchto posilnených požiadavkách stavajú ekoschémy a intervencie v záujme rozvoja vidieka, ktoré odmeňujú postupy prospešné pre klímu/životné prostredie (body 23 – 27).

85 SPP na roky 2023 – 2027 poskytla členským štátom veľkú mieru flexibility pri zohľadnení ekologickej architektúry v ich plánoch. Úlohou Komisie bolo zabezpečiť, aby plány vykazovali „zvýšenú ambíciu“ a jej cieľom bolo dosiahnuť podstatné zvýšenie. Komisia predložila pripomienky k návrhom plánov. Štyri členské štáty v našej vzorke odpovedali na všetky pripomienky Komisie, hoci často sa návrhmi Komisie riadili len čiastočne alebo vysvetlili, prečo v podstate zachovali svoj pôvodný návrh. V mnohých prípadoch sa odvolávali na komplementárne vnútroštátne politiky, nad ktorými Komisia nemá žiadny dohľad (body 28 – 35).

86 Spôsob, akým sa ekologická architektúra premietne do plánov, určuje úroveň ich ambícií. Všetky členské štáty využili pre nový systém podmienosti výnimky z dobrých poľnohospodárskych a environmentálnych podmienok a 16 členských štátov odložilo požiadavku na ochranu rašelinísk a mokradí využitím možností stanovených v nariadení o strategických plánoch SPP. Okrem toho členské štáty niekedy nevyužili plný potenciál dobrého poľnohospodárskeho a environmentálneho stavu. Dobrovoľné ekoschémy a opatrenia na rozvoj vidieka často nevedú k zmene existujúcich postupov. Z našej analýzy celkovo vyplýva, že konečné plány nevykazujú výrazný nárast ekologickej ambícií v porovnaní s predchádzajúcim obdobím (body 36 – 45).

87 Zatiaľ čo plány obsahujú niektoré kľúčové postupy zamerané na riešenie dlhodobých klimatických a environmentálnych výziev, niektoré ďalšie kľúčové postupy nie sú v štyroch plánoch v našej vzorke zahrnuté v dostatočnej miere (body 65 – 72).

88 Skutočný vplyv plánov na klímu a životné prostredie ovplyvňujú nedávne opatrenia, ktoré Komisia zaviedla v reakcii na žiadosti poľnohospodárov, a závisí aj od miery využívania dobrovoľných schém poľnohospodármi (body 42 – 47).

Odporúčanie 1 – Podporovať výmenu ekologických osvedčených postupov v plánoch

S cieľom rozšíriť používanie osvedčených postupov v plánoch, by Komisia mala podporovať ich výmenu v rámci ekoschém a kľúčových postupov a prístupov s cieľom lepšie riešiť dlhodobé klimatické a environmentálne výzvy.

Cieľový dátum vykonania: 2025

89 Napriek dôležitosti Zelenej dohody pre Komisiu sme zistili, že plány nie sú dobre zosúladené s cieľmi Zelenej dohody. To potvrdzuje názory zainteresovaných strán, že SPP a Zelená dohoda nie sú dostatočne zosúladené. V nariadení o strategických plánoch SPP sa odkazuje na niektoré ciele Zelenej dohody, ale neobsahuje špecifické ciele, ktoré sa majú v rámci SPP dosiahnuť (body 49 – 51).

90 V nariadení sa navyše od členských štátov nevyžaduje, aby do svojich plánov zahrnuli ciele Zelenej dohody alebo odhadované príspevky SPP k týmto plánom. Až na niekoľko výnimiek členské štáty neposkytli ciele ani odhady na úrovni plánov, čiastočne z dôvodu chýbajúcich spoločných vymedzení pojmov a metodík (body 52 – 53). Komisia preto nemohla zmerať príspevok plánov k cieľom Zelenej dohody s výnimkou nárastu ekologicky obhospodarovanej pôdy. Z našej analýzy vyplýva, že dosiahnutie týchto cieľov vo veľkej miere závisí od opatrení mimo SPP (body 54 – 64).

Odporúčanie 2 – Odhad príspevku SPP k cieľom Zelenej dohody v oblasti životného prostredia a klímy

Komisia by mala do svojej správy Európskemu parlamentu a Rade o príspevku plánov k environmentálnym a klimatickým záväzkom Únie, ktorá sa má predložiť do 31. decembra 2025, zahrnúť vyčíslené odhady príspevku plánov k cieľom Zelenej dohody.

Cieľový dátum vykonania: 2025

91 Bez vymedzenia „zvýšenej ambície“ alebo použitia transparentného a merateľného súboru kritérií nemohla Komisia v plánoch preukázať úroveň environmentálnych a klimatických ambícií, a to napriek rozsiahlemu kvalitatívnemu posúdeniu pred schválením plánov (body 28 – 30).

92 Pokiaľ ide o posúdenie výkonnosti, zistili sme, že nový rámec monitorovania klimatických a environmentálnych cieľov predstavuje zlepšenie z hľadiska súdržnosti, ale chýbajú mu prvky potrebné na účinné sledovanie výkonnosti. Špecifické ciele nie sú jasné a väčšina bežných ukazovateľov výsledkov v skutočnosti odráža výstup. V niektorých plánoch chýbajú dôležité ukazovatele výsledkov – či už odrážajú vysoké priority členských štátov, alebo sú potrebné na preskúmanie výkonnosti – a prepojenia so špecifickými cieľmi sa značne líšia. Tieto problémy so sledovaním výkonnosti sťažujú preukázanie úspechov SPP v rokoch 2023 – 2027 (body 73 – 82).

Odporúčanie 3 – Posilniť budúci rámec monitorovania SPP pre klímu a životné prostredie

Komisia by pri príprave svojho návrhu SPP na obdobie po roku 2027 mala vziať do úvahy potrebu identifikovanú v správe, a to:

- o posúdiť, ktoré z klimatických a environmentálnych cieľov EÚ by sa mohli začleniť do vyčíslených cieľov SPP a ako,
- o objasniť, ako sa tieto ciele použijú ako kritériá na posudzovanie programových dokumentov SPP členských štátov,
- o vymedziť ukazovatele výsledkov na monitorovanie pokroku pri dosahovaní týchto cieľov.

Cieľový dátum vykonania: 2027

Túto správu prijala komora I, ktorej predsedá Joëlle Elvinger, členka Dvora audítorov, v Luxemburgu na svojom zasadnutí dňa 10. júla 2024.

Za Dvor audítorov

Tony Murphy
predseda

Prílohy

Príloha I – GAEC a PPH – zhoda medzi obdobiami

	2014 – 2020	2023 – 2027
Povinné požiadavky týkajúce sa hospodárenia (PPH)		
	PPH	Rovnaké PPH + nová PPH 1 týkajúca sa smernice o vode a PPH 8 týkajúca sa používania pesticídov – PPH týkajúca sa identifikácie zvierat a dobrých životných podmienkach zvierat
Dobrá poľnohospodárska a environmentálna situácia (GAEC)		
Zmena klímy	Ekologizácia. Podiel trvalých trávnych porastov na celkovej poľnohospodárskej ploche deklarovanej poľnohospodármi neklesne o viac ako 5 % v porovnaní s referenčným pomerom v roku 2015	GAEC 1. Podiel trvalých trávnych porastov na celkovej poľnohospodárskej ploche na vnútroštátnej, regionálnej, subregionálnej úrovni, na úrovni skupiny podnikov alebo podniku neklesne o viac ako 5 % v porovnaní s pomerom v roku 2018
		GAEC 2. Ochrana mokradí a rašelinísk
	GAEC 6. Zachovanie organických látok v pôde vrátane zákazu vypaľovania ornej pôdy so strniskom	GAEC 3. Zákaz vypaľovania ornej pôdy so strniskom
Voda a pôda	GAEC 1. Vytvorenie nárazníkových zón pozdĺž vodných tokov	GAEC 4. Vytvorenie nárazníkových zón pozdĺž vodných tokov
	GAEC 2. Proces vydávania povolení na používanie vody na zavlažovanie	Vložené do novej PPH 1
	GAEC 3. Ochrana podzemných vôd pred znečistením	Vložené do novej PPH 1
	GAEC 4. Pokrytie pôdy	GAEC 6. Minimálne pokrytie pôdy, aby nebola pôda počas najcitlivejších období ponechaná bez porastu
	GAEC 5. Obhospodarovanie pôdy na obmedzenie erózie	GAEC 5. Riadenie obrábania pôdy, zníženie rizika degradácie a erózie pôdy vrátane zohľadnenia svahov
	Ekologizácia. Diverzifikácia plodín (nad 10 ha a tam, kde je menej ako 75 % pokrytých trávou)	GAEC 7. Striedanie plodín na ornej pôde
Biodiverzita	Ekologizácia. 5 % oblastí ekologického záujmu na ornej pôde (nad 15 ha a tam, kde je menej ako 75 % pokrytých trávou)	GAEC 8.1. 4 % plôch vyčlenených na neproduktívne prvky (nad 10 ha a tam, kde je menej ako 75 % pokrytých trávou). Možnosti výberu 3 % zahrnutím produktívnych oblastí až do celkovej výšky 7 %
	GAEC 7. Zachovanie krajinných prvkov, zákaz strihania živých plotov a stromov počas obdobia reprodukcie vtáctva a v období hniezdenia, opatrenia na zabránenie šíreniu inváznym druhom rastlín (voliteľné)	GAEC 8.2. Zachovanie krajinných prvkov, zákaz strihania živých plotov a stromov počas obdobia reprodukcie vtáctva a v období hniezdenia, opatrenia na zabránenie šíreniu inváznym druhom rastlín (voliteľné)
	Ekologizácia. Zákaz konverzie alebo preorania trvalého trávneho porastu nachádzajúceho sa v oblastiach označených členskými štátmi v rámci sústavy Natura 2000 za environmentálne citlivé, prípadne v oblastiach mimo sústavy Natura 2000	GAEC 9. Zákaz konverzie alebo preorania trvalého trávneho porastu označeného ako citlivý z hľadiska životného prostredia v lokalitách sústavy Natura 2000

Zdroj: EDA. Prezentácia založená na Guyomard H. a kol., *How the Green Architecture of the 2023 – 2027 Common Agricultural Policy could have been greener (Ako mohla byť ekologická architektúra spoločnej poľnohospodárskej politiky na roky 2023 – 2027 ekologickejšia)* (2023).

Príloha II – Hlavné zmeny v požiadavkách GAEC v prípade štyroch plánov v našej vzorke

GAEC	Írsko	Španielsko	Francúzsko	Poľsko
GAEC 1 Podiel trvalého trávneho porastu	Vzťahuje sa aj na ekologických a malých poľnohospodárov. Posilnené pravidlá týkajúce sa predchádzajúceho povolenia a sankcií	Pomer stanovený na regionálnej úrovni (predtým vnútroštátna úroveň). Podlieha povoleniu v prípade zníženia od 4 % do 5 % (predtým od 4,5 % do 5 %). Vzťahuje sa aj na ekologických a malých poľnohospodárov	Potreba povolenia pri znížení od 2 % do 5 % (predtým od 2,5 % do 5 %). Vzťahuje sa aj na ekologických a malých poľnohospodárov	Vzťahuje sa aj na ekologických a malých poľnohospodárov
GAEC 2. Ochrana rašelinísk a močiarov	Začiatok v roku 2025. Podmienky sa majú ešte len stanoviť	Začiatok v roku 2024. Zákaz odvodnenia, konverzie na ornú pôdu a preorania trvalých pasienkov. Na ornej pôde je povolené len povrchové obrábanie pôdy	Začiatok v roku 2025. Podmienky sa majú ešte len stanoviť	Začiatok v roku 2025. Podmienky sa majú ešte len stanoviť
GAEC 3. Zákaz vypaľovania ornej pôdy so strniskom	Žiadne podstatné zmeny	Žiadne podstatné zmeny	Žiadne podstatné zmeny	Žiadne podstatné zmeny
GAEC 4. Nárazníkové zóny pozdĺž vodných tokov	Šírka zväčšená z 2 na 3, 4 alebo 6 m	Šírka sa v niektorých regiónoch zväčšila (minimálne 5 metrov) a majú byť pokryté trávou. Zahrnuté niektoré nekryté zavlažovacie kanály	Šírka zostala zachovaná (minimálne 5 metrov), ale majú byť pokryté trávou. Zahrnuté niektoré zavlažovacie kanály	Nárazníková zóna je 3 m a teraz platí pre všetky hnojivá a prípravky na ochranu rastlín
GAEC 5. Riadenie obrábania pôdy	Pridávajú sa trávnaté pozemky so sklonom nad 20 %. Norma GAEC je lepšie časovo špecifikovaná	Plocha sa zväčšuje (uplatniteľný sklon svahu sa pohybuje od 15 % do 10 %)	Bez zmeny	Plocha sa zväčšuje (uplatniteľný sklon svahu sa pohybuje od 36 % do 14 %)

GAEC	Írsko	Španielsko	Francúzsko	Poľsko
GAEC 6. Pokrytie pôdy	Norma GAEC je časovo lepšie špecifikovaná a obsahuje ustanovenia, ktoré boli v rokoch 2014 – 2020 súčasťou inej GAEC (minimálne obhospodarovanie pôdy)	Vertikálne obrábanie pôdy nie je povolené a obdobie, keď je pôda bez porastu, je obmedzené	Povinnosť sa teraz vzťahuje aj na oblasti mimo zón ohrozených dusičnanmi	Minimálna plocha pôdy, ktorá sa má pokryť, je 80 % (predtým 30 %). Teraz zahŕňa celú krajinu
GAEC 7. Striedanie plodín	Striedanie hlavnej plodiny na úrovni parcely každý štvrtý rok v kombinácii s diverzifikáciou plodín	Striedanie na úrovni parcely aspoň každé 4 roky alebo vedľajšia plodina každý rok. Doplnené prísnejšou diverzifikáciou	Na úrovni podniku, 35 % ročného striedania alebo vedľajších plodín každý rok; na úrovni parcely striedanie hlavnej plodiny v období 4 rokov alebo vedľajších plodín každý rok	Ročne sa majú plodiny striedať na aspoň 40 % ornej pôdy v podniku. Rovnaká hlavná plodina nesmie byť na parcele dlhšie ako 3 roky. Diverzifikácia dopĺňa striedanie a je prísnejšia
GAEC 8. Oblasti biodiverzity	Rozšírené na ekologických poľnohospodárov. Poskytuje len možnosť neproduktívnych prvkov. Platí aj pre trvalé trávne porasty	Rozšírené na ekologických poľnohospodárov. Poskytuje možnosť neproduktívnych prvkov alebo kombinácie neproduktívnych a produktívnych prvkov	Rozšírené na ekologických poľnohospodárov. Poskytuje možnosť neproduktívnych prvkov alebo kombinácie neproduktívnych a produktívnych prvkov	Rozšírené na ekologických poľnohospodárov. Poskytuje možnosť neproduktívnych prvkov alebo kombinácie neproduktívnych a produktívnych prvkov
GAEC 9. Citlivý trvalý trávny porast	Žiadne podstatné zmeny	Žiadne podstatné zmeny	Nárast chránených oblastí	Nárast chránených oblastí

Zdroj: EDA.

Príloha III – Prehľad predchádzajúcej audítorskej činnosti EDA

Výročná správa za rok 2014 – Kapitola 3 – Rozpočet EÚ a výsledky

Osobitná správa 21/2017 – Ekologizácia

Osobitná správa 33/2018 – Boj proti dezertifikácii v EÚ

Stanovisko 07/2018 – Stanovisko k návrhom Komisie týkajúcim sa nariadení o spoločnej poľnohospodárskej politike v období po roku 2020

Správa o výkonnosti rozpočtu EÚ – stav na konci roka 2019 – Kapitola 4

Osobitná správa 18/2019 – Emisie skleníkových plynov v EÚ

Preskúmanie 01/2020 – Výdavky na opatrenia v oblasti klímy

Osobitná správa 05/2020 – Udržateľné používanie prípravkov na ochranu rastlín

Osobitná správa 13/2020 – Biodiverzita poľnohospodárskej pôdy

Osobitná správa 16/2021 – Zmena klímy a poľnohospodárstvo

Osobitná správa 20/2021 – Udržateľné využívanie vody v poľnohospodárstve

Osobitná správa 09/2022 – Zohľadňovanie problematiky klímy

Osobitná správa 18/2023 – Ciele EÚ v oblasti klímy a energetiky

Osobitná správa 19/2023 – Snahy EÚ o udržateľné obhospodarovanie pôdy

Osobitná správa 19/2024 – Ekologické poľnohospodárstvo v EÚ

Príloha IV – Začlenenie vnútroštátnych hodnôt pre ciele Zelenej dohody a odhadovaného príspevku plánov k týmto cieľom do plánov

	Ekologické poľnohospodárstvo	Straty živín	Pesticídy	Krajinné prvky s bohatou biodiverzitou	Skleníkové plyny (poľnohospodárstvo)
Belgicko (FL)	P	–	–	–	–
Belgicko (WA)	VH & P	–	–	–	VH
Bulharsko	VH & P	–	–	–	–
Česko	P	–	–	–	–
Dánsko	VH & P	–	–	–	VH
Nemecko	VH & P	–	–	–	VH
Estónsko	P	–	–	–	–
Írsko	VH & P	VH	–	VH	VH & P
Grécko	P	–	–	–	–
Španielsko	VH & P	–	–	–	VH
Francúzsko	VH & P	P	VH	–	P
Chorvátsko	VH & P	–	–	–	–
Taliansko	VH & P	–	–	–	–
Cyprus	VH & P	–	–	–	–
Lotyšsko	VH & P	–	P	–	–
Litva	VH & P	–	–	VH	–
Luxembursko	VH & P	–	VH	–	VH
Maďarsko	VH & P	–	–	–	–
Malta	VH & P	VH	VH	VH	–
Holandsko	P	–	–	–	–
Rakúsko	VH & P	–	–	VH	–
Poľsko	VH & P	–	VH	VH	–
Portugalsko	P	–	–	–	–
Rumunsko	P	–	–	–	–
Slovinsko	VH & P	–	–	–	VH
Slovensko	VH & P	–	VH	VH	–
Fínsko	VH & P	–	–	–	–
Švédsko	VH & P	–	–	–	–

Pozn.: „VH“ znamená, že plán SPP obsahuje vnútroštátnu hodnotu pre cieľ Zelenej dohody. „P“ znamená, že plán SPP zahŕňa odhadovaný príspevok k cieľu Zelenej dohody. „–“ znamená, že plán SPP nezahŕňa národnú hodnotu ani odhadovaný príspevok plánu k cieľu Zelenej dohody.

Zdroj: národné strategické plány SPP.

Príloha V – Ciele Zelenej dohody a súvisiace ukazovatele výsledkov

Ciele Zelenej dohody týkajúce sa poľnohospodárskeho sektora	Ukazovatele výsledkov	Odkaz na cieľ Zelenej dohody
Dosiahnuť 25 % poľnohospodárskej plochy s ekologickým poľnohospodárstvom do roku 2030	R.29 – Rozvoj ekologického poľnohospodárstva: podiel plochy podporovanej z SPP na účely ekologického poľnohospodárstva	Priamy odkaz, podľa Komisie
Zníženie strát živín aspoň o 50 % v roku 2030	R.22 – Udržateľné hospodárenie so živinami: podiel plochy, na ktorú sa vzťahujú záväzky	Pridružený, podľa Komisie
Zníženie používania a rizika chemických pesticídov o 50 % do roku 2030 Zníženie používania vysokorizikových pesticídov o 50 %.	R.24 – Udržateľné a obmedzené používanie pesticídov: podiel plochy, na ktorú sa vzťahuje záväzok	Pridružený, podľa Komisie
Zväčšenie pôdy pre biodiverzitu vrátane poľnohospodárskej plochy s krajinnými prvkami s bohatou biodiverzitou	R.34 – Zachovanie krajinných prvkov: podiel plochy, na ktorú sa vzťahuje záväzok	Pridružený, podľa Komisie
Príspevok k 55 % zníženiu emisií skleníkových plynov	R.13 – Zníženie emisií skleníkových plynov v sektore chovu hospodárskeho dobytku: podiel dobytčích jednotiek, na ktoré sa vzťahujú záväzky R.14 – Ukladanie uhlíka v pôdach a biomase: podiel plochy, na ktorú sa vzťahujú záväzky	Môže byť pridružený, podľa EDA

Zdroj: EDA na základe pracovného dokumentu Komisie „*Analysis of links between CAP Reform and Green Deal*“ (Analýza prepojení medzi reformou SPP a Zelenou dohodou) a ďalších rozpracovaní.

Príloha VI – Vykazovanie ukazovateľov výsledkov

Ref. UV	Opis UV	Relevantné pre preskúmanie výkonnosti	Hlavný ukazovateľ výkonnosti EÚ
R.12	Adaptácia na zmenu klímy: podiel využívanej poľnohospodárskej plochy (VPP), na ktorú sa vzťahujú podporované záväzky zlepšiť adaptáciu na zmenu klímy	Nie	Nie
R.13	Zníženie emisií v sektore chovu hospodárskeho dobytku: podiel dobytčích jednotiek (DJ), na ktoré sa vzťahujú podporované záväzky na zníženie emisií skleníkových plynov a/alebo amoniaku vrátane hospodárenia s maštalným hnojom	Áno	Nie
R.14	Ukladanie uhlíka v pôdach a biomase: podiel využívanej poľnohospodárskej plochy (VPP), na ktorú sa vzťahujú podporované záväzky znižovať emisie alebo udržať alebo zvýšiť ukladanie uhlíka (vrátane trvalého trávneho porastu, trvalých plodín s trvalou zelenou pokrývkou a poľnohospodárskej pôdy na mokradiach a rašeliniskách)	Áno	Áno
R.15	Energia z obnoviteľných zdrojov z poľnohospodárstva, lesného hospodárstva a iných obnoviteľných zdrojov: podporované investície do kapacity výroby energie z obnoviteľných zdrojov vrátane jej výroby z biologického materiálu (v MW)	Nie	Nie
R.16	Investície súvisiace s klímou: podiel poľnohospodárskych podnikov, ktoré využívajú investičnú podporu z SPP prispievajúcu k zmierňovaniu zmeny klímy a adaptácii na ňu, ako aj k výrobe energie z obnoviteľných zdrojov alebo k výrobe biomateriálov	Nie	Nie
R.17	Zalesnená pôda: plocha, na ktorú sa vypláca podpora na zalesňovanie, agrolesníctvo a obnovu lesov, vrátane rozčlenenia	Áno	Áno
R.18	Investičná podpora lesohospodárskeho sektora: celkové investície na zlepšenie výkonnosti lesohospodárskeho sektora	Nie	Nie
R.19	Zlepšenie a ochrana pôd: podiel využívanej poľnohospodárskej plochy (VPP), na ktorú sa vzťahujú podporované záväzky prospešné pre obhospodarovanie pôdy s cieľom zlepšiť kvalitu pôdy a biotu (ako je zredukovanie obrábania pôdy, pokrytie pôdy plodínami a striedanie plodín okrem iného aj so strukovinami)	Áno	Áno
R.20	Zlepšenie kvality ovzdušia: podiel využívanej poľnohospodárskej plochy (VPP), na ktorú sa vzťahujú podporované záväzky znižovať emisie amoniaku	Áno	Áno
R.21	Ochrana kvality vody: podiel využívanej poľnohospodárskej plochy (VPP), na ktorú sa vzťahujú podporované záväzky týkajúce sa kvality vodných útvarov	Áno	Áno
R.22	Udržateľné hospodárenie so živinami: podiel využívanej poľnohospodárskej plochy (VPP), na ktorú sa vzťahujú podporované záväzky súvisiace so zlepšením hospodárenia so živinami	Áno	Áno
R.23	Udržateľné využívanie vody: podiel využívanej poľnohospodárskej plochy (VPP), na ktorú sa vzťahujú podporované záväzky zlepšiť vodnú bilanciu	Áno	Nie

Ref. UV	Opis UV	Relevantné pre preskúmanie výkonnosti	Hlavný ukazovateľ výkonnosti EÚ
R.24	Udržateľné a obmedzené používanie pesticídov: podiel využívanej poľnohospodárskej plochy (VPP), na ktorú sa vzťahujú podporované osobitné záväzky, ktoré majú za následok udržateľné používanie pesticídov s cieľom znížiť ich riziká a vplyvy, napr. únik pesticídov	Áno	Áno
R.25	Environmentálna výkonnosť v sektore chovu hospodárskeho dobytká: podiel dobytčích jednotiek (DJ), na ktoré sa vzťahujú podporované záväzky zlepšiť environmentálnu udržateľnosť	Nie	Nie
R.26	Investície súvisiace s prírodnými zdrojmi: podiel poľnohospodárskych podnikov, ktoré využívajú produktívnu a neproduktívnu investičnú podporu v rámci SPP súvisiacu so starostlivosťou o prírodné zdroje	Nie	Nie
R.27	Environmentálna alebo klimatická výkonnosť prostredníctvom investícií do vidieckych oblastí: počet operácií, ktoré prispievajú k dosiahnutiu cieľov v oblasti environmentálnej udržateľnosti a k dosiahnutiu zmierňovania zmeny klímy a adaptácie na ňu vo vidieckych oblastiach	Nie	Nie
R.28	Environmentálna alebo klimatická výkonnosť prostredníctvom vedomostí a inovácie: počet osôb využívajúcich poradenstvo, odbornú prípravu a výmenu vedomostí alebo zúčastňujúcich sa a operačných skupinách európskeho partnerstva v oblasti inovácií (EIP), ktoré sú podporované z SPP v súvislosti s environmentálnou alebo klimatickou výkonnosťou	Nie	Nie
R.29	Rozvoj ekologického poľnohospodárstva: podiel využívanej poľnohospodárskej plochy (VPP) podporovanej z SPP na účely ekologického poľnohospodárstva, s rozčlenením na účely zachovania ekologického poľnohospodárstva a na účely konverzie naň	Áno	Áno
R.30	Podpora udržateľného obhospodarovania lesov: podiel lesnej pôdy, na ktorú sa vzťahujú záväzky podporovať ochranu lesa a riadenie ekosystémových služieb	Áno	Nie
R.31	Zachovanie biotopov a druhov: podiel využívanej poľnohospodárskej plochy (VPP), na ktorú sa vzťahujú podporované záväzky na podporu zachovania alebo obnovy biodiverzity vrátane poľnohospodárskych postupov s vysokou prírodnou hodnotou	Áno	Nie
R.32	Investície súvisiace s biodiverzitou: podiel poľnohospodárskych podnikov, ktoré využívajú investičnú podporu v rámci SPP prispievajúcu k biodiverzite	Nie	Nie
R.33	Zlepšenie riadenia sústavy Natura 2000: podiel celkovej plochy sústavy Natura 2000, na ktorú sa vzťahujú podporované záväzky	Nie	Nie
R.34	Zachovanie krajinných prvkov: podiel využívanej poľnohospodárskej plochy (VPP), na ktorú sa vzťahujú podporované záväzky obhospodarovateľ krajinné prvky vrátane živých plotov a stromov	Áno	Áno
R.35	Zachovanie včelstiev: podiel včelstiev podporovaných v rámci SPP	Nie	Nie

Zdroj: Prílohy I a XIV k nariadeniu (EÚ) 2021/2115.

Skratky

CSP: strategický plán SPP

EEA: Európska environmentálna agentúra

EPFRV: Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka

EPZF: Európsky poľnohospodársky záručný fond

GAEC: dobrý poľnohospodársky a environmentálny stav

GHG: skleníkový plyn

GR AGRI: Generálne riaditeľstvo pre poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka

GR CLIMA: Generálne riaditeľstvo pre oblasť klímy

GR ENV: Generálne riaditeľstvo pre životné prostredie

PPH: povinná požiadavka týkajúca sa hospodárenia

SPP: spoločná poľnohospodárska politika

Slovník

Adaptácia na zmenu klímy: zníženie zraniteľnosti krajín a spoločností voči zmene klímy zvyšovaním ich schopnosti zvládať vplyvy tejto zmeny.

Agroenvironmentálno-klimatické opatrenie: ktorýkoľvek zo súboru dobrovoľných postupov, ktoré idú nad rámec obvyklých environmentálnych požiadaviek a oprávňujú poľnohospodárov na získanie platby z rozpočtu EÚ.

Agrolesníctvo: postup kombinovania plodín, stromov a/alebo dobytky na tej istej ploche pôdy.

Anaeróbna digescia: proces, ktorým mikroorganizmy rozkladajú živočíšny alebo potravinový odpad v neprítomnosti kyslíka, čím vzniká plyn a hnojivo.

Biodiverzita: rozmanitosť živých organizmov v rámci jednotlivých druhov, medzi druhmi a medzi ekosystémami v určitom prostredí.

Dobrá poľnohospodársky a environmentálny stav: stav, v ktorom poľnohospodári musia udržiavať všetku poľnohospodársku pôdu, najmä pôdu, ktorá sa v súčasnosti nevyužíva na produkciu, s cieľom získať určité platby v rámci SPP. Zahŕňa problematiku hospodárenia s vodou a pôdou.

Ekologické poľnohospodárstvo: poľnohospodársky prístup založený na využívaní prírodných látok a procesov na výrobu potravín a krmív.

Ekologizácia: zavedenie poľnohospodárskych postupov, ktoré sú prospešné pre klímu a životné prostredie. Bežne sa používa aj ako odkaz na príslušný režim podpory EÚ.

Ekoschéma: režim priamych platieb, ktorý bol zavedený v návrhoch spoločnej poľnohospodárskej politiky na obdobie po roku 2020 a z ktorého sa financujú poľnohospodári, ktorí sa zaviazali dodržiavať poľnohospodárske postupy šetrné ku klíme a životnému prostrediu.

Ekvivalent CO₂: porovnateľná miera vplyvu emisií skleníkových plynov na klímu vyjadrená ako objem oxidu uhličitého, ktorý by sám osebe mal rovnaký vplyv.

Európska zelená dohoda: stratégia rastu, ktorú EÚ prijala v roku 2019 s cieľom dosiahnuť, aby bola EÚ do roku 2050 klimaticky neutrálna.

Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka: fond EÚ, z ktorého sa financuje príspevok EÚ na programy rozvoja vidieka.

Európsky poľnohospodársky záručný fond: fond EÚ na financovanie priamych platieb pre poľnohospodárov a opatrení zameraných na reguláciu alebo podporu poľnohospodárskych trhov.

Index vtáctva žijúceho na poľnohospodárskej pôde: ukazovateľ zmien počtu a druhov vtákov na poľnohospodárskej pôde v priebehu času.

Inhibitor nitrifikácie: chemikália, ktorá znižuje emisie oxidu dusného.

Krajinný prvok: prírodná alebo poloprírodná vegetácia na poľnohospodárskej pôde, ktorá poskytuje ekosystémové služby a prispieva k biodiverzite.

Medziplodina: rýchlo rastúca plodina pestovaná medzi výsadbou hlavnej plodiny.

Mokrad: pozemok pokrytý vodou počas celého roka alebo počas časti roka.

Nárazníková zóna: pás poľnohospodárskej pôdy, na ktorom je udržiavaná stála vegetácia, ktorá pomáha kontrolovať environmentálne problémy, napríklad v súvislosti s kvalitou pôdy a vody.

Natura 2000: sústava chránených území pre vzácne a ohrozené druhy, ako aj niektoré vzácne typy prirodzených biotopov chránené podľa právnych predpisov EÚ.

Oblasť ekologického záujmu: orná pôda vyhradená na poľnohospodárske postupy a prvky, ktoré zlepšujú biodiverzitu v poľnohospodárskych podnikoch, ako súčasť oprávnenosti na získanie ekologizačných platieb.

Podmienenosť: systém, ktorý nahrádza krížové plnenie a ekologizáciu v rámci SPP na obdobie po roku 2020 s cieľom podporiť poľnohospodárske postupy, ktoré sú prospešné pre klímu a životné prostredie, a podporovať dobré životné podmienky zvierat a bezpečnosť potravín.

Posilnená podmienenosť: systém, v ktorom je podmienkou na vyplatenie platieb to, aby poľnohospodári používali postupy, ktoré sú prospešné pre klímu a životné prostredie a podporujú dobré životné podmienky zvierat a bezpečnosť potravín. Od roku 2023 nahrádza v spoločnej poľnohospodárskej politike ekologizáciu a krížové plnenie.

Povinná požiadavka týkajúca sa hospodárenia: pravidlo EÚ alebo vnútroštátne pravidlo týkajúce sa obhospodarovania poľnohospodárskej pôdy zamerané na ochranu verejného zdravia, zdravia zvierat a rastlín, dobrých životných podmienok zvierat a životného prostredia.

Pridelené výdavky: výdavky EÚ pridelené jednotlivým členským štátom v rámci rozpočtového procesu.

Rašelinisko: typ mokrade s hrubou vrstvou organickej pôdy, ktorá je osobitne bohatá na organickú hmotu.

Spoločná poľnohospodárska politika: jednotná politika EÚ pozostávajúca z dotácií a rôznych ďalších opatrení, ktoré majú zaručiť potravinovú bezpečnosť, zabezpečiť primeranú životnú úroveň poľnohospodárov v EÚ, podporovať rozvoj vidieka a chrániť životné prostredie.

Strategický plán SPP: dokument vypracovaný členským štátom EÚ v rámci spoločnej poľnohospodárskej politiky na obdobie po roku 2020, v ktorom členský štát vymedzuje, ako plánuje dosiahnuť svoje ciele v rámci celkových cieľov tejto politiky.

Systém krížového plnenia: mechanizmus, v ktorom platby poľnohospodárom závisia od toho, či plnia požiadavky týkajúce sa životného prostredia, bezpečnosti potravín, zdravia a dobrých životných podmienok zvierat a obhospodarovania pôdy.

Trvalý trávny porast: poľnohospodárska pôda, na ktorej sa pestujú trávy alebo iné rastlinné krmivá počas viac než piatich po sebe nasledujúcich rokov.

Ukazovateľ výsledkov: merateľná premenná, ktorá poskytuje informácie na posúdenie okamžitých účinkov podporovaných projektov na cieľový súbor.

Viazanie dusíka: proces, pri ktorom plodiny premieňajú dusík zo vzduchu na amoniak alebo príbuzné dusíkaté zlúčeniny v pôde.

Výkonnostný rámec: čiastkové ciele a cieľové hodnoty vymedzené pre súbor ukazovateľov pre jednotlivé prioritné osi v operačnom programe (okrem technickej pomoci).

Využívaná poľnohospodárska plocha: celková plocha poľnohospodárskej pôdy zahŕňajúca ornú pôdu, trvalé trávne porasty, trvalé plodiny a domáce záhradky.

Záchyt uhlíka: les, oceán alebo iné prírodné prostredie, ktoré pohlcuje a zadržiava oxid uhličitý z atmosféry.

Zmierňovanie zmeny klímy: znižovanie alebo obmedzovanie emisií skleníkových plynov z dôvodu ich účinku na klímu.

Odpovede Komisie

<https://www.eca.europa.eu/sk/publications/SR-2024-20>

Harmonogram

<https://www.eca.europa.eu/sk/publications/SR-2024-20>

Audítorský tím

V osobitných správach EDA sa predkladajú výsledky jeho auditov, ktoré sa týkajú politik a programov EÚ alebo tém súvisiacich s riadením z konkrétnych rozpočtových oblastí. EDA vyberá a navrhuje tieto audítorské úlohy tak, aby mali maximálny vplyv, pričom sa zohľadňujú riziká z hľadiska výkonnosti či zhody, výška súvisiacich príjmov alebo výdavkov, budúci vývoj a politický a verejný záujem.

Tento audit výkonnosti vykonala audítorská komora I Udržateľné využívanie prírodných zdrojov, ktorej predsedá členka EDA Joëlle Elvinger. Audit viedol člen EDA Nikolaos Milionis a podporu mu poskytli vedúci kabinetu Kristian Sniter, atašé kabinetu Matteo Tartaggia, hlavná manažérka Florence Fornaroli, vedúci úlohy Xavier Ignasi Farrero, audítori a audítorky Rogelio Abarquero Grossi, Zuzana Gullová, Lenka Hill, Anna Zalega a Daniela Jinaru a stážista Austin Maloney. Laura McMillan, Jennifer Schofield, Barbara Knapiak a Tomasz Surdykowski poskytli jazykovú podporu. Grafickú podporu poskytla Alexandra-Elena Mazilu.

Zľava doprava: Matteo Tartaggia, Nikolaos Milionis, Kristian Sniter, Florence Fornaroli, Laura McMillan, Xavier Ignasi Farrero, Anna Zalega, Zuzana Gullová, Tomasz Surdykowski, Barbara Knapiak.

AUTORSKÉ PRÁVA

© Európska únia, 2024

Politika týkajúca sa opakovaného použitia materiálov Európskeho dvora audítorov (EDA) je stanovená v [rozhodnutí EDA 6/2019](#) o politike otvoreného prístupu a opakovanom použití dokumentov.

Pokiaľ sa nestanovuje inak (napr. v osobitnom upozornení o autorských právach), obsah materiálov EDA vo vlastníctve EÚ podlieha licencií [Creative Commons Attribution 4.0 International \(CC BY 4.0\) licence](#). Vo všeobecnosti je preto opakované použitie povolené pod podmienkou, že sa náležite uvedie zdroj a označia prípadné zmeny. Tí, ktorí opakovane používajú obsah EDA, nesmú skresliť pôvodný význam alebo odkaz. EDA nenesie zodpovednosť za žiadne dôsledky opakovaného použitia.

V prípade, že konkrétny materiál zobrazuje alebo opisuje identifikovateľné súkromné osoby, napr. fotografie zamestnancov EDA, alebo ak obsahuje prácu tretej strany, je potrebné získať dodatočné povolenie.

Ak je tento súhlas udelený, ruší a nahrádza sa ním uvedené všeobecné povolenie a jasne sa vymedzí každé prípadné obmedzenie týkajúce sa použitia.

V prípade použitia či šírenia obsahu materiálov, ktoré EÚ nevlastní, je potrebné žiadať povolenie priamo od držiteľov autorských práv.

Ilustrácia 8 – ikony: Táto ilustrácia bola vytvorená pomocou zdrojov z platformy [Flaticon.com](#). © Freepik Company S.L. Všetky práva vyhradené.

Politika EDA týkajúca sa opakovaného použitia materiálov sa nevzťahuje na softvér ani dokumenty, ktoré podliehajú právam priemyselného vlastníctva, ako sú patenty, ochranné známky, zapísané dizajny, logá a názvy.

Webové sídla inštitúcií Európskej únie v rámci domény europa.eu obsahujú odkazy na sídla tretích strán. Keďže sú mimo kontroly EDA, odporúčame vám oboznámiť sa s ich politikami ochrany osobných údajov a autorských práv.

Použitie loga EDA

Logo EDA sa nesmie použiť bez predchádzajúceho súhlasu Európskeho dvora audítorov.

HTML	ISBN 978-92-849-2971-9	ISSN 1977-5776	doi:10.2865/25455	QJ-AB-24-020-SK-Q
PDF	ISBN 978-92-849-2961-0	ISSN 1977-5776	doi:10.2865/422334	QJ-AB-24-020-SK-N

Spoločná poľnohospodárska politika (SPP) je kľúčovou oblasťou politiky Európskej únie, ktorá tvorí 31 % rozpočtu EÚ. Cieľom novej SPP na obdobie 2023 – 2027 je zvýšiť ambície v oblasti životného prostredia a klímy. Vychádza z plánov vymedzených jednotlivými členskými štátmi.

Dospeli sme k záveru, že plány sú ekologickejšie ako v predchádzajúcej SPP, ale nezodpovedajú ambíciám EÚ v oblasti klímy a životného prostredia, a že chýbajú kľúčové prvky na posudzovanie ekologickej výkonnosti.

Na základe našich zistení odporúčame, aby Komisia v plánoch podporovala výmenu „zelených“ osvedčených postupov, odhadla príspevok SPP k cieľom zelenej dohody a posilnila budúci rámec monitorovania SPP v oblasti klímy a životného prostredia.

Osobitná správa EDA podľa článku 287 ods. 4 druhého pododseku ZFEÚ.

EURÓPSKY
DVOR
AUDÍTOROV

Úrad pre vydávanie publikácií
Európskej únie

EURÓPSKY DVOR AUDÍTOROV
12, rue Alcide De Gasperi
1615 Luxembourg
LUXEMBOURG

Tel. +352 4398-1

Otázky: eca.europa.eu/sk/contact

Webová stránka: eca.europa.eu

Twitter: @EUAuditors